

ombudsman

veřejný ochránce práv

VÝROČNÍ ZPRÁVA

O OCHRANĚ PŘED DISKRIMINACÍ

2017

Vysvětlivky

odkaz na webovou stránku

odkaz na tiskovinu

veřejný ochránce práv

rovné zacházení a diskriminace

Veřejný ochránce práv

Údolní 39, 602 00 Brno

informační linka: +420 542 542 888

ústředna: +420 542 542 111

e-mail: podatelna@ochrance.cz

www.ochrance.cz

www.facebook.com/verejny.ochrance.prav

www.twitter.com/ochranceprav

POSLÁNÍ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV

Tato zpráva pojednává pouze o činnosti ochránce v roli národního orgánu pro rovné zacházení a ochranu před diskriminací (equality body), jímž se ochránce stal koncem roku 2009. Zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, svěřuje ochránci širší oprávnění.

Již od roku 2001 ochránce chrání osoby před nezákonným či jinak nesprávným jednáním nebo nečinností správních úřadů a dalších institucí. Tehdy má právo nahlížet do úředních či soudních spisů, žádat úřady o vysvětlení a může bez ohlášení provádět místní šetření. Shledá-li pochybení úřadu a nepodaří se mu dosáhnout nápravy, může informovat nadřízený úřad či veřejnost.

Od roku 2006 ochránce plní úkoly národního preventivního mechanismu podle Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Systematicky navštěvuje zařízení, v nichž se nacházejí osoby omezené na svobodu, a to jak z moci úřední, tak v důsledku závislosti na poskytované péči. Cílem návštěv je posílit ochranu před špatným zacházením. Svá zjištění a doporučení ochránce zobecňuje v souhrnných zprávách z návštěv a na jejich základě formuluje standardy zacházení. Návrhy na zlepšení zjištěného stavu a odstranění případného špatného zacházení ochránce směřuje jak k samotným zařízením a jejich zřizovatelům, tak k ústředním orgánům státní správy.

Od roku 2011 ochránce rovněž sleduje zajištění cizinců a výkon správního vyhoštění.

Počínaje lednem 2018 zastává ochránce také funkci monitorovacího orgánu pro naplňování práv zakotvených Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením a pomáhá také cizincům-občanům Evropské unie, kteří žijí nebo pracují v České republice. Poskytuje jim informace o jejich právech a pomoc při podezření na diskriminaci z důvodu státní příslušnosti. Při tom spolupracuje se zahraničními orgány, které mají obdobné poslání vůči českým státním příslušníkům.

Ke zvláštním oprávněním ochránce patří právo podávat Ústavnímu soudu návrhy na zrušení podzákoných právních předpisů, právo vedlejšího účastenství před Ústavním soudem v řízení o zrušení zákona či jeho části, právo podat správní žalobu k ochraně veřejného zájmu či návrh na zahájení kárného řízení s předsedou či místopředsedou soudu. Ochránce také může doporučit vládě přijmout, změnit či zrušit zákon.

Ochránce je nezávislý a nestranný, z výkonu své funkce je odpovědný Poslanecké sněmovně, která ho zvolila. Má jednoho voleného zástupce, kterého může pověřit výkonem části své působnosti. Se svými poznatky ochránce průběžně seznamuje veřejnost prostřednictvím médií, internetu, sociálních sítí, odborných seminářů, kulatých stolů a konferencí. Nejdůležitější zjištění a doporučení shrnuje zpráva o činnosti veřejného ochránce práv předkládaná každoročně Poslanecké sněmovně.

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv

ÚVODNÍ SLOVO

VEŘEJNÉ OCHRÁNKYNĚ PRÁV

V listopadu roku 2017 uběhlo deset let od rozsudku D. H. a ostatní proti České republice. Evropský soud pro lidská práva odsoudil Českou republiku za nepřímou diskriminaci romských dětí z Ostravska v přístupu ke vzdělání. Za segregaci a diskriminaci romských dětí je Česká republika kritizována pravidelně od různých institucí. Ani deset let po vydání tohoto klíčového rozsudku se situace bohužel příliš nezměnila a segregace je tak stále vážným problémem.

Segregace ve školství je jednou z nejnebezpečnějších forem diskriminace. Ničí v segregovaných dětech naději na budoucnost a naopak v nich posiluje pocit, že je většinová společnost vůči nim nepřátelská. V dětech z majoritní společnosti pak ukotvuje přesvědčení, že některé děti jsou méněcenné a je lepší se jim vyhýbat. Pro budoucí soužití je takový přístup devastující, ohrožuje sociální kohezi a podryvá demokratickou strukturu společnosti.

Na podporu kvalitního vzdělávání pro romské děti jsme k výročí rozsudku D. H. proti České republice připravili pětidílný miniseriál „Každé dítě má právo na kvalitní vzdělání“. Na videa s Arnoštem Goldflamem, Janou Horváthovou, Pavlem Liškou, Janem Bendigem a Kateřinou Šimáčkovou se můžete podívat na našich sociálních sítích. Velkou naději pak vkládáme do probíhající inkluze ve školství, která má potenciál prolomit bariéry do hlavního proudu vzdělávání také pro děti, které neměly v životě takové štěstí.

Rasismus ohrožuje celou společnost. Devaluje hodnotu člověka na základě barvy pleti, původu nebo víry. Znepokojilo nás narůstající pnutí ve společnosti a v roce 2017 jsme se více zaměřili na pomoc obětem diskriminace z důvodu rasy, etnicity a národnosti.

S velkým znepokojením jsme pak sledovali vlnu nenávistných útoků na žáky a zaměstnance teplické základní školy, kterou vyvolalo publikování fotky žáků první třídy v Teplickém deníku. V této záležitosti jsme se obrátili na nejvyššího státního zástupce, policejního prezidenta a eurokomisařku.

V posledních letech sledujeme rostoucí počet úspěšných žalob v oblasti diskriminace. S přibývajícím počtem rozsudků získají také soudy větší jistotu, jak v těchto případech postupovat a postupně lze očekávat vytvoření určité právní jistoty co je a co není diskriminace. Prosazujeme také novelizaci občanského soudního řádu v oblasti přenosu důkazního břemene, protože současná právní úprava odrazuje oběti diskriminace od toho, aby se obracely na soudy.

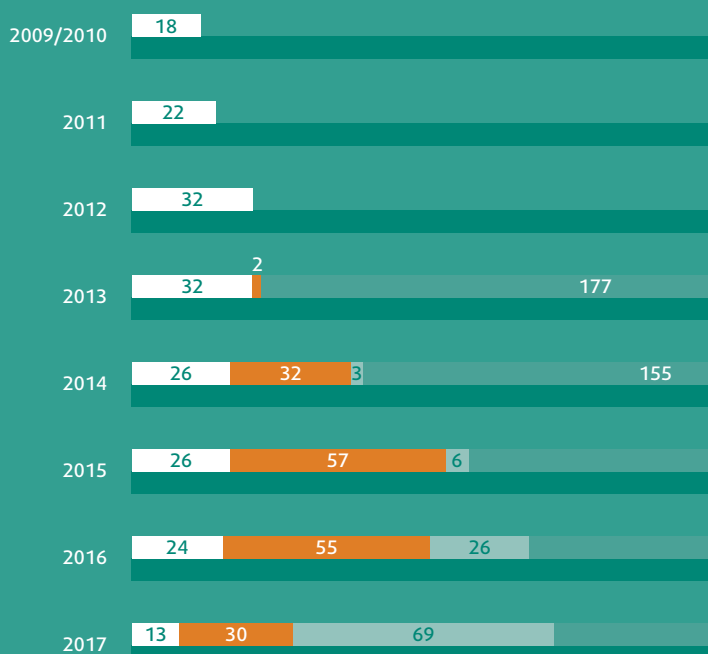
V roce 2017 se na nás lidé obraceli nejčastěji s diskriminací z důvodu zdravotního postižení. Nejčastější oblastí diskriminace pak bylo zaměstnávání. Výroční zpráva za rok 2017 pokrývá všechna témata, kterým jsme se v oblasti diskriminace věnovali. Na úvod jsem zmínila jen několik z nich. Věřím, že vás zpráva zaujme.

Přeji inspirativní čtení

Anna Šabatová

1. Zaostřeno na stížnosti

Počty stížností v letech 2009*–2017

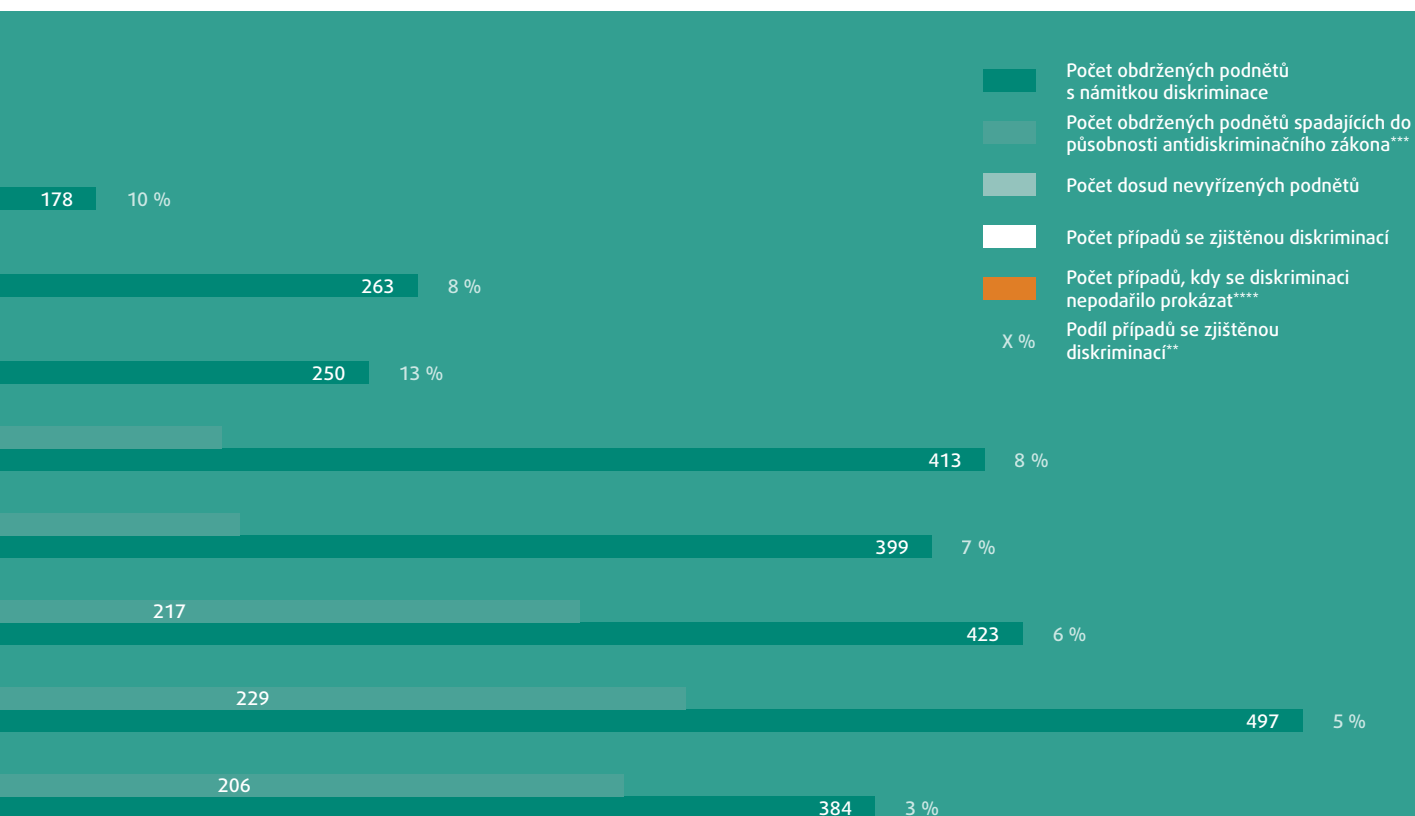
Kolik stížností jsme v uplynulém roce řešili a s čím se na nás lidé nejčastěji obracejí?

Za více než osm let, kdy se věnujeme tématu diskriminace, počet obdržených stížností výrazně vzrostl. Zatímco v prvním roce působení jsme dostali 178 podnětů, v uplynulém roce se jejich počet vyšplhal na 384 podnětů. Meziročně ale podnětů ubylo: v roce 2016 jsme jich obdrželi 497, v roce 2017 jich bylo 384, čili o 113 méně.

Kromě přímé pomoci stěžovatelům a stěžovatelkám tvoří další část naší práce komunikace s mezinárodními subjekty (37 spisů), spolupráce s orgány státní správy (22 spisů), reakce na dotazy veřejnosti (19 spisů), spolupráce s nevládními neziskovými organizacemi a soukromým sektorem (11 spisů) a provádění výzkumu (2 spisy).

Počet stížností na diskriminaci meziročně klesl:

v roce 2016 **497** **384** v roce 2017

* Ochránce nabyl antidiskriminační působnost 1. 12. 2009; prosinec 2009 je připočten k roku 2010

** Podíl ze všech spisů s námitkou diskriminace vyřízených do 31. 12. 2017

*** Kategorie sledovaná od roku 2013 **** Kategorie sledovaná od roku 2014

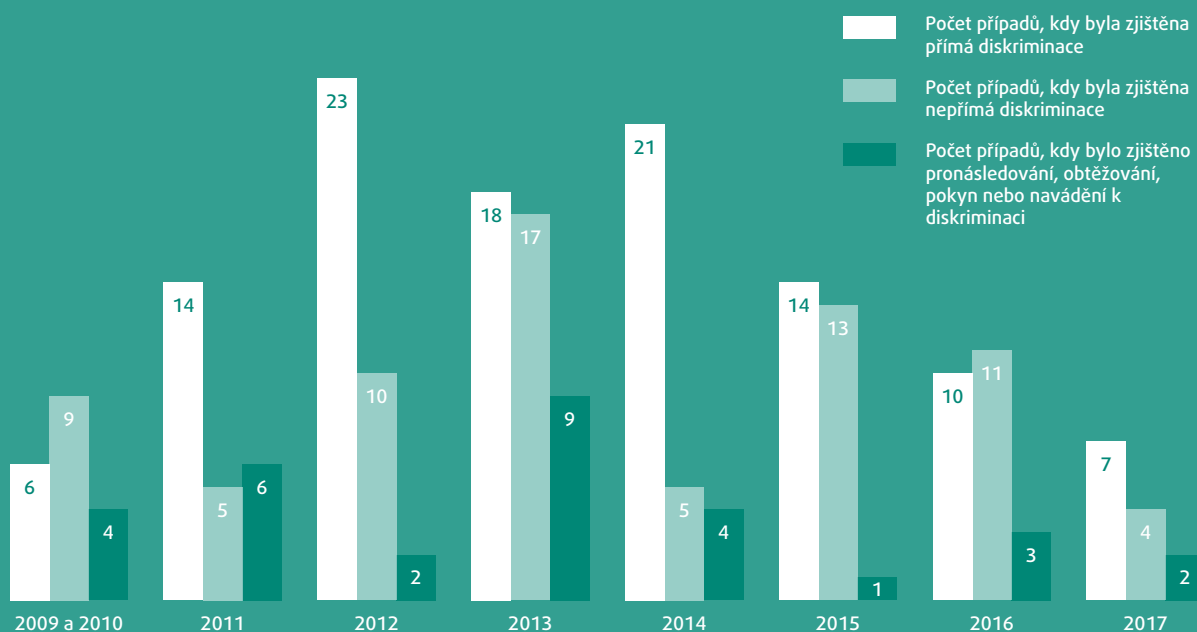
Co z čísel plyne?

Průměrně u **8 % stížnosti** konstatujeme, že nejspíše skutečně došlo k diskriminaci (za roky 2016 a 2017 je tento podíl nižší, jelikož šetření několika desítek podnětů není doposud ukončeno). Ve většině případů šlo o přímou diskriminaci, v menším počtu pak o nepřímou diskriminaci, v ostatních případech šlo o pronásledování, obtěžování, pokyn k diskriminaci nebo navádění na diskriminaci. V několika procentech případů se diskriminaci kvůli nedostatku důkazů nepodařilo ani prokázat, ani vyvrátit (jde o kategorii sledovanou od roku 2014).

Jaký je rozdíl mezi přímou a nepřímou diskriminací?
V čem spočívá obtěžování nebo pronásledování?
Nevíte? Nevadí. Připravili jsme pro vás slovníček,
kde všechny důležité pojmy vysvětlujeme.
Naleznete ho na konci této zprávy.

Typy zjištěné diskriminace v letech 2009–2017*

* Počet ze spisů vyřízených do 31. 12. 2017

Víte, že...

...od prosince 2009, kdy se veřejný ochránce práv začal zabývat prosazováním práva na rovné zacházení, jsme zjistili diskriminaci celkem v 192 případech? Nejčastěji šlo o diskriminaci z důvodu zdravotního postižení (67 případů), věku (42 případů) nebo pohlaví (35 případů), která se vyskytovala zejména v oblasti poskytování zboží a služeb (50 případů) nebo práce a zaměstnávání (47 případů).

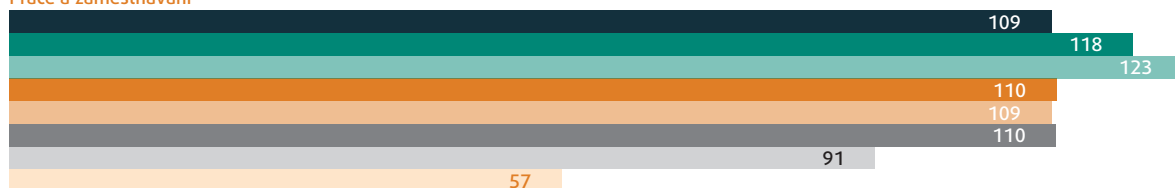
Lidé si nejčastěji stěžují na diskriminaci v oblasti práce a zaměstnávání

I v roce 2017, stejně jako ve většině uplynulých let, se na nás lidé nejčastěji obraceli se stížnostmi na diskriminaci v oblasti práce a zaměstnávání (109 stížností). Domníváme se, že to souvisí s nezastupitelným významem práce v životě člověka: poskytuje nám nejen materiální zabezpečení, ale i pocit užitečnosti či seberealizace,

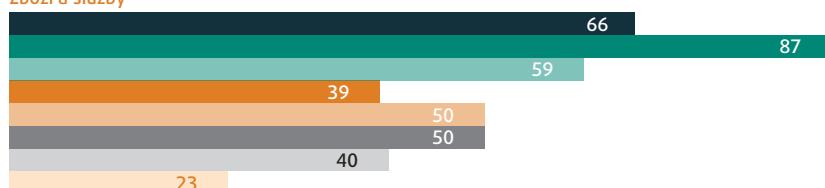
a navazujeme jejím prostřednictvím sociální vztahy. Právě proto je omezení přístupu k práci a zaměstnání nebo vytvoření nespravedlivých podmínek na pracovišti z důvodů, za které člověk nemůže (například věk, pohlaví, zdravotní postižení, rasa a etnicita), pocíťované jako velice závažné, a lidé se častěji odhodlají svou situaci řešit. S jistým odstupem pak následují stížnosti na diskriminaci v oblasti poskytování zboží a služeb (66 stížností), v jiné oblasti (47 stížností), vzdělávání (46 stížností), bydlení (43 stížností) a v další veřejné správě (41 stížností).

Počet stížností podle jednotlivých oblastí

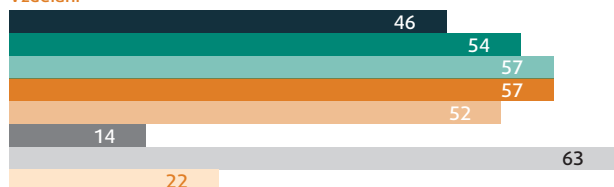
Práce a zaměstnávání

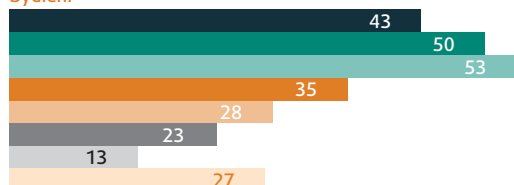
Zboží a služby

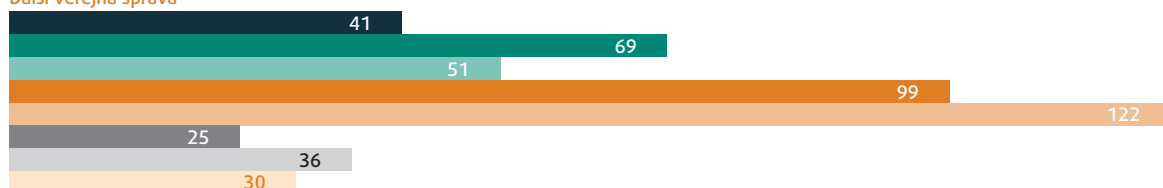
Vzdělání

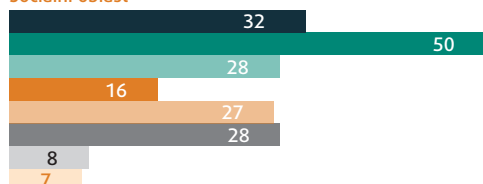
Bydlení

Další veřejná správa

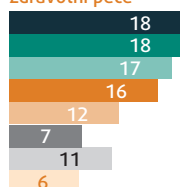
Sociální oblast

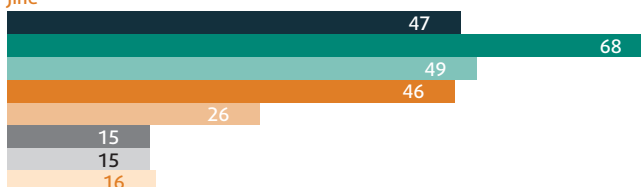
Členství v komorách a odborech

Zdravotní péče

Jiné

Lidé si nejčastěji stěžují na diskriminaci z důvodu zdravotního postižení

Řebříček počtu stížností dle jednotlivých diskriminačních důvodů stejně jako v předchozích letech ukazuje, že diskriminace je stále do velké míry nejasný pojem. V posledních sedmi letech si lidé nejčastěji stěžují na diskriminaci z důvodů, které antidiskriminační zákon nebo jiné zákony neznají, případně žádný důvod ani neuvvedou (jde

o kategorii „jiný důvod“). Často jde o mezilidské konflikty způsobené osobními antipatiemi, které jsou sice často velice nepříjemné, ale nedají se považovat za diskriminaci v právním slova smyslu.

Jaké jsou další nejčastější důvody stížností na diskriminaci? Stejně jako loni i předloni, šlo zejména o namítanou diskriminaci z důvodu zdravotního postižení (84 stížností), dále pak o diskriminaci z důvodu rasy nebo etnického původu (58 stížností) a věku (36 stížností).

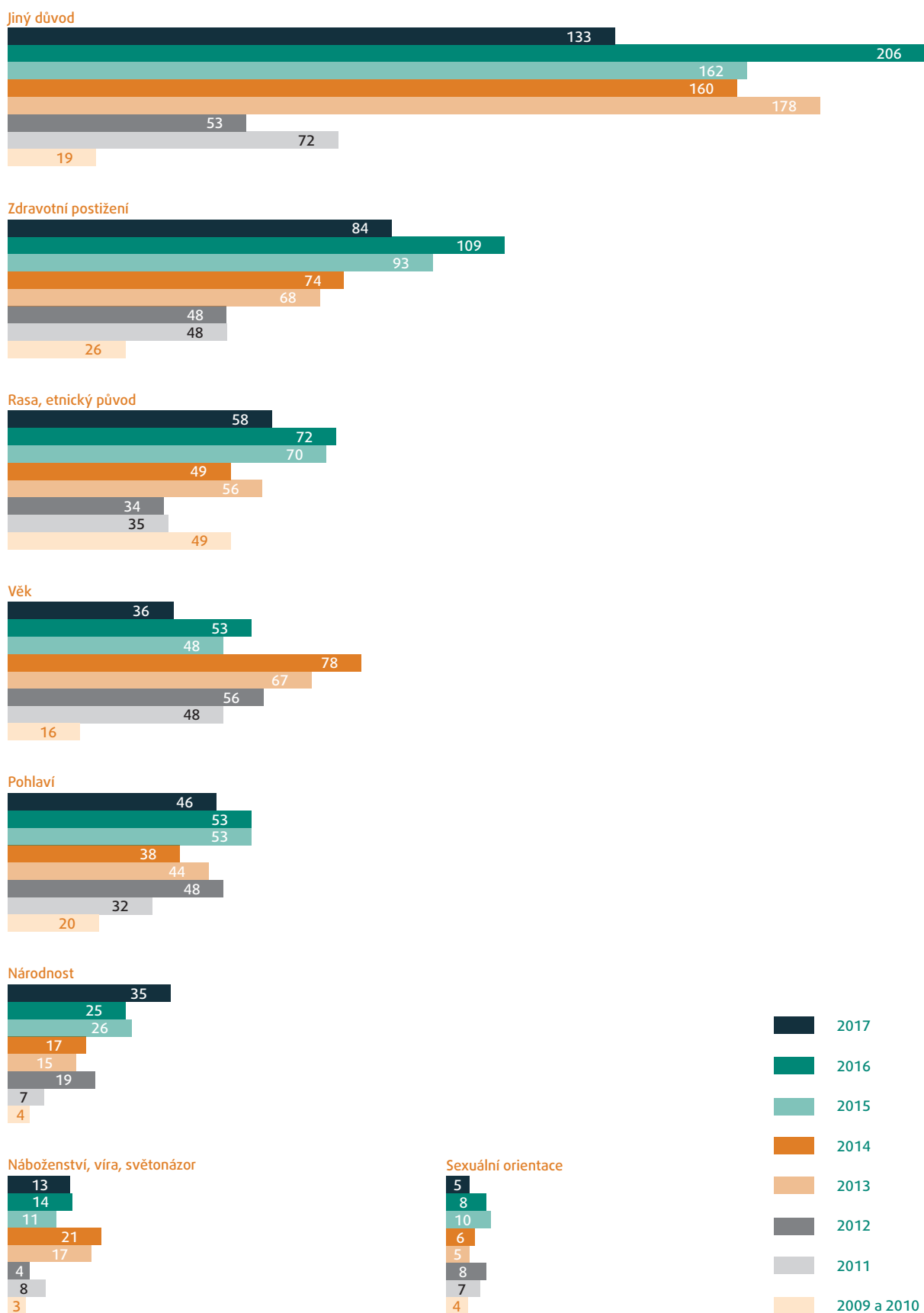
Diskriminací není každá subjektivně pocíťovaná nespravedlnost. Diskriminací se obecně rozumí odlišné zacházení ve srovnatelných situacích bez rozumného odůvodnění. Nestačí se však diskriminovaným či diskriminovanou pouze cítit – za diskriminaci se považuje pouze jednání popsané a zakázané zákonem. Důvody a oblasti, kdy je rozlišování mezi lidmi nepřípustné, stanovuje zejména antidiskriminační zákon.

Fenomén vícenásobné diskriminace: když se potká více diskriminačních důvodů

Charakteristiky, kvůli kterým se lidé stávají obětmi diskriminace, se často kumulují. V takovém případě hovoříme o tzv. vícenásobné diskriminaci, kdy je nerovné zacházení důsledkem vícero diskriminačních důvodů. Letos jsme obdrželi celkem 24 stížností na vícenásobnou diskriminaci, přičemž nejčastěji šlo o kombinaci rasy a etnického původu s národností (5 případů) a rasy a etnického původu se zdravotním postižením (4 případy).

Počet stížností podle namítaných diskriminačních důvodů

»»»»»»»»»» 2. Antidiskriminace a české soudy

”

Soudy s námi většinou souhlasí.

“

Oběti diskriminace se úspěšně u soudu domáhají upuštění od diskriminace, odstranění jejích následků, omluvy nebo náhrady nemajetkové újmy v penězích. V některých případech je vhodné zvolit mimosoudní způsob řešení sporu – mediaci. Přinášíme přehled nejdůležitějších rozhodnutí českých soudů, které se týkají zákazu diskriminace, za rok 2017.

Odmítnutí romských dětí při zápisu do první třídy

Ředitel základní školy se dozvěděl, že se na školu chce zapsat několik romských žáků a žákyň. Z obavy, aby škola nezískala pověst „romské“ školy, se snažil jejich počet snížit. Otevřel pouze jednu třídu a žáky a žákyně vybral podle výsledku testu školní zralosti. O nutnosti regulovat počet romských dětí při zápisu do školy se ředitel vyjadřoval i do médií. Dva odmítnutí romští chlapci se bránili u soudu. Soud konstatoval, že škola chlapce diskriminovala a uložil jí povinnost se písemně omluvit.

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 5202/2014/VOP ze dne 16. 4. 2015

 [Rozsudek](#) Okresního soudu v Ostravě sp. zn. 26 C 42/2016-124 ze dne 1. 3. 2017

„Psychologický význam zápisu do první třídy je nesrovnatelný s jakýmikoliv jinými přijímacími řízeními, které člověk během života absolvuje, neboť zde je dítě de facto poprvé konfrontováno s veřejnou institucí, která pro něj reprezentuje stát. Obzvláště pro romské děti, které musí často již v raném věku čelit předsudkům a odsudkům majoritní společnosti, v důsledku čehož jsou mnohem zranitelnější než děti z majority, je téměř životně důležité, aby při svém prvotním kontaktu s touto institucí získaly pocit přijetí a důvěry.“

(odůvodnění rozsudku Okresního soudu v Ostravě)

Odstupné pro zaměstnankyni v důchodovém věku

Zaměstnankyně tepláren dostala v důsledku organizační změny výpověď pro nadbytečnost. Jelikož tam pracovala déle než třicet let, měla podle kolektivní smlouvy dostat odstupné ve výši čtrnáctinásobku své průměrné měsíční mzdy. Zaměstnankyně však toto odstupné nedostala, protože měla zároveň nárok na starobní důchod. U soudu namítala diskriminaci z důvodu věku. Nižší soudy to za diskriminaci nepovažovaly. Uvedly, že odstupné má sloužit především k překlenutí tíživé sociální situace, než si zaměstnanec či zaměstnankyně najdou novou práci. Žalobkyni dal za pravdu až Nejvyšší soud, který

takto sjednané odstupné nad rámec zákona označil za odškodnění zaměstnance za nezaviněnou ztrátu zaměstnání a za formu odměny (benefitu). A ta by měla náležet pracujícím bez ohledu na to, jestli jsou, nebo nejsou v důchodovém věku.

 [Zpráva ochránce](#): sp. zn. 7077/2015/VOP ze dne 9. 5. 2016

 [Rozsudek Nejvyššího soudu](#) sp. zn. 21 Cdo 5763/2015 ze dne 18. ledna 2017

Odmítnutí nevidomého žadatele o obecní byt

S žádostí o pomoc se na nás obrátil neúspěšný žadatel o obecní byt. Město s ním odmítlo uzavřít nájemní smlouvu, přestože nabídl nejvyšší nájemné. Důvodem měla být nevhodnost bytu pro žadatele. Je totiž nevidomý. Konstatovali jsme, že se město dopustilo diskriminace z důvodu zdravotního postižení. Soud se s tímto

názorem ztotožnil a uložil městu povinnost uveřejnit omluvu a zaplatit žadateli přiměřené zadostiučinění ve výši 50.000,- Kč.

 [Tisková zpráva ochránkyne](#) ze dne 22. 8. 2017

Na základě naší pomoci se na soudy v roce 2017 s žalobou obrátili tito lidé

státní úřednice namítající nerovné odměňování po návratu z rodičovské dovolené

 [Zpráva ochránce](#):
sp. zn. 6862/2016/VOP
ze dne 11. 8. 2017

romští nájemci, kteří byli diskriminováni městem (pronajímatelem)

 [Zpráva ochránce](#):
sp. zn. 107/2013/DIS
ze dne 15. 4. 2015

zaměstnankyně veřejné vysoké školy, které zaměstnavatel přiděloval práci, když ošetřovala nemocného člena rodiny, a postihoval ji výtkami

 [Zpráva ochránce](#):
sp. zn. 3532/2016/VOP
ze dne 27. 3. 2017

Případy ochránce, které míří k Nejvyššímu soudu

Hidžáb v teoretickém vyučování

Azylantka, které střední škola neumožnila nosit v teoretické výuce hidžáb, podala dovolání k Nejvyššímu soudu. Soud prvního stupně se její námitkou diskriminace nezabýval. Soud druhého stupně se přiklonil na stranu školy. Škola má dle jeho názoru zůstat neutrálním prostředím, ve kterém se respektuje právo nebýt vystaven působení náboženských symbolů a nemuset se zabývat jejich významem. Žalobkyně vystavení vnějším projevům náboženství jako porušení základních práv jednotlivce nevnímá. Nejvyšší soud by se tak měl zabývat otázkou, zda škola může s odkazem na ustanovení školního řádu o obecném zákazu nošení

pokrývek hlavy požadovat po studentce muslimského vyznání, aby nenosila při teoretickém vyučování hidžáb.

 [Zpráva](#) ochránce sp. zn. 173/2013/DIS ze dne 2. 7. 2014

 [Rozsudek](#) Obvodního soudu pro Prahu 10 sp. zn. 17 C 61/2016-172 ze dne 27. 1. 2017

 [Rozsudek](#) Městského soudu v Praze sp. zn. 12Co 130/2017-228 ze dne 19. 9. 2017

HIV+ policista propuštěný ze služebního poměru

Policie ukončila služební poměr policistovi, který byl HIV pozitivní. Podle lékařského posudku pozbyl zdravotní způsobilosti. Policista pracoval v útvaru ochrany ústavních činitelů. Měl za to, že zdravotní stav mu ve výkonu povolání (ostraha objektů, kontrola projíždějících vozidel) nebrání. Nižší soudy uznaly, že onemocnění virem HIV je zdravotním postižením, na které dopadá zákaz diskriminace. Policistovo propuštění však podle nich bylo v souladu s vyhláškou o zdravotní způsobilosti. Policista vyhlášku považuje za zastaralou a podal dovolání k Nejvyššímu soudu.

 [Zpráva](#) ochránce sp. zn. 157/2012/DIS ze dne 22. 3. 2013

 [Rozsudek](#) Obvodního soudu pro Prahu 7 sp. zn. 10C 239/2013-241 ze dne 16. 5. 2017

 [Rozsudek](#) Městského soudu v Praze sp. zn. 20 Co 343/2017-279 ze dne 9. 11. 2017

Bezplatná právní pomoc

Advokáti a advokátky spolupracující s [Pro bono aliancí](#) vybojovali pro naše klienty

videotelefon.

Bytové družstvo instalaci videotelefonu neslyšící člence původně odmítalo.

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 2587/2015/VOP ze dne 24. 6. 2015

bezbariérový byt.

Obec odmítala vyměnit stávající byt za bezbariérový, přestože ho měla k dispozici.

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 1307/2014/VOP ze dne 25. 2. 2016

V roce 2017 jsme Pro bono alianci předali kauzu nevidomého muže, který není spokojen s praxí České televize. České titulky u zpravodajských pořadů ze zahraničí nejsou podle nás vhodným řešením pro nevidomé a slabozraké. Po naší intervenci bohužel nedošlo ke zlepšení audiopopisu reportáží. Názor soudu ohledně přístupnosti zpráv pro osoby s postižením bude pro další praxi médií klíčový.

 [Doporučení](#) ochránce: sp. zn. 44/2015/DIS ze dne 27. 5. 2016

Víte, že...

se snížil poplatek za antidiskriminační žalobu?

Parlament vyslyšel legislativní doporučení ochránce z roku 2012. Od 30. 9. 2017 činí poplatek za podání antidiskriminační žaloby 1.000 Kč. Soud může i nadále rozhodnout o prominutí poplatku, jsou-li k tomu dány důvody. Věříme, že toto opatření usnadní obětem diskriminace přístup ke spravedlnosti.

[Zákon](#) č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
(Příloha Sazebník soudních poplatků, položka 40)

Které další rozsudky jsou pro nás důležité?

Nejvyšší správní soud k výtce diskriminačních důvodů

Česká obchodní inspekce uložila pokutu 50.000 Kč hotelu, který odmítal ubytovat ruské občany. Ti se mohli ubytovat pouze tehdy, pokud podepsali prohlášení, že nesouhlasí s okupací Krymu. Inspekce takovou podmínku považovala za porušení zákazu diskriminace. Došlo totiž k rozlišování na základě jejich státní příslušnosti. Hotel se proti pokutě bránil žalobou. Zákon o ochraně spotřebitele nevyjmenovává chráněné důvody, a proto je potřeba vycházet z důvodů, které uvádí antidiskriminační zákon. Ten státní příslušnost neobsahuje. Nejvyšší

správní soud však konstatoval, že antidiskriminační zákon přiznává fyzickým osobám právo domáhat se soudní ochrany v případě diskriminace z „nejsilnějších“ chráněných důvodů. Nevylučuje, že k diskriminaci může docházet i z jiných důvodů a že Česká obchodní inspekce může takové jednání pokutovat.

 [Rozsudek](#) Nejvyššího správního soudu sp. zn. 2 As 338/2016-27 ze dne 16. 8. 2017

Uznání rodičovství homosexuálního páru

Dva manželé (muži) žijící v Kalifornii ve Spojených státech amerických jsou rodiči chlapce, kterého odnosiла náhradní matka. Jeden z mužů má příbuzné v České republice. Jelikož je rodina občas navštěvuje, chtějí, aby syn měl i český rodný list. Nejvyšší soud však rodičovství druhého z mužů neuznal, protože by to bylo v rozporu s veřejným pořádkem. Ústavní soud toto rozhodnutí zrušil. Nejvyšší soud totiž nezohlednil nejlepší zájem dítěte.

 [Nález](#) Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3226/16 ze dne 29. 6. 2017

„Povinnost státu respektovat právo na rodinný život nespočívá jen v tom, že nesmí bránit osobám, majícím mezi sebou rodinné vazby, aby spolu žily a tyto vztahy realizovaly. V případě, že mezi osobami rodinný život, vzniklý na legální bázi, již existuje, je povinností všech orgánů veřejné moci jednat tak, aby se tento vztah mohl rozvíjet, a musí být respektovány právní záruky, které chrání vztahy dítěte a jeho rodiče.“

(odůvodnění nálezu Ústavního soudu)

3. S námi máte přehled!

”

Významné evropské soudy nám pomáhají v boji proti diskriminaci a nerovnému zacházení.

“

Rok 2017 byl výjimečně bohatý na zajímavá soudní rozhodnutí. Proto jsme pro vás vybrali **10 nejdůležitějších rozsudků** Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) a Soudního dvora Evropské unie (SD EU). Mohou mít totiž **přímý vliv** na vývoj právní úpravy a rozhodovací praxi českých soudů a úřadů. Ve své činnosti je zohledníme i my.

Od roku 2012 průběžně informujeme o rozsudcích nadnárodních a evropských soudů na našem webu. Sledujte [aktuality](#) a buďte s námi v obraze.

Vybrané rozsudky Evropského soudu pro lidská práva

A. P., Garcon a Nicot proti Francii (stížnosti č. 79885/12, 52471/13 a 52596/13)

Státy by neměly u osob, které pro svou pohlavní identitu hodlají podstoupit úřední změnu pohlaví, vyžadovat lékařský zákrok vedoucí k jejich neplodnosti. Opačnou praxi považuje ESLP za porušení práva na soukromý a rodinný život trans lidí.

 [Aktualita](#) z diskriminace z 28. 7. 2017

Víte, že...

i český právní řád podmiňuje úřední změnu pohlaví zneplodněním?
Ochránkyně v současné době prosazuje, aby ve světle tohoto rozsudku byla podmínka povinného zneplodnění z příslušných zákonů odstraněna.

B. V. proti Belgii (stížnost č. 61030/08)

Nedůkladné prošetření trestního oznámení oběti znásilnění představuje porušení práva na ochranu před krutým, nelidským či ponižujícím zacházením nebo trestem. Žalobkyně byla dvakrát znásilněna a jednou sexuálně napadena kolegou z práce. Belgické úřady její trestní oznámení odložily pro nedostatek důkazů a belgické soudy toto rozhodnutí potvrdily.

Násilí na pracovišti je nepřijatelné. Přesto se s ním setkáváme. Proto jsme se zapojili do vzdělávacího a osvětového projektu [Důstojné pracoviště ve veřejné správě](#). Slibujeme si od něj prevenci a eliminaci násilí na pracovištích veřejné správy.

Carvalho Pinto de Sousa Morais proti Portugalsku (stížnost č. 17484/15)

Žena postoupila gynekologickou operaci, při které došlo k poškození nervu, což mělo dopad do jejího sexuálního života a psychického zdraví. Žádala po nemocnici finanční odškodnění, které ale soudy nepřiznaly v požadované výši. ESLP řekl, že snížení odškodného za nemožnost sexuálního života u starší ženy se dvěma dětmi s odůvodněním, že sexuální život již pro ni není

důležitý, představuje diskriminaci z důvodu pohlaví a věku. ESLP poukázal na případy, kdy portugalské soudy přiznaly mužům ve srovnatelné situaci mnohem vyšší odškodnění.

 [Aktualita](#) z diskriminace z 30. 10. 2017

Kacper Nowakowski proti Polsku (stížnost č. 32407/13)

Polské státní orgány porušily právo žalobce na ochranu rodinného života. Nepřijaly totiž přiměřená opatření k usnadnění styku žalobce s jeho nezletilým synem. Soustředily se příliš na komunikační bariéru, místo aby hledaly cesty, jak ji překonat. Otec měl totiž kombinované postižení (poruchu sluchu a vadu řeči) a komunikoval

pouze znakovým jazykem, zatímco jeho nezletilý syn se sluchovým postižením komunikoval pouze ústně.

 [Aktualita](#) z diskriminace ze dne 31. května 2017

Ratzenböck a Seydl proti Rakousku (stížnost č. 28475/12)

Zavede-li stát zákonné svazky homosexuálních párů, jež jsou odlišné od manželství a vyhrazené pouze pro tyto páry (tzv. registrovaná partnerství), není porušením práva na soukromý a rodinný život a práva na rovné zacházení, pokud je stát neumožní uzavírat heterosexuálním párům.

O podmínkách uzavírání registrovaného partnerství v České republice jsme v roce 2017 diskutovali s matričním úřady a ministerstvem vnitra. Materiály z kulatého stolu naleznete zde: <http://bit.ly/2rV83Wc>

Škorjanec proti Chorvatsku (stížnost č. 25536/14)

Obětí zločinu z nenávisti může být osoba nejen na základě vlastní příslušnosti k určité rasové či etnické skupině, ale i na základě skutečné nebo domnělé příslušnosti k osobě, která k takové skupině patří. V daném případě se jednalo o verbální i fyzické napadení partnerky

Roma. Pokud státní orgány takovým osobám nezajistí účinnou ochranu, dopouští se porušení zákazu nelidského a ponižujícího zacházení a zákazu diskriminace.

 Aktualita z diskriminace ze dne 25. 7. 2017

Vybrané rozsudky Soudního dvora Evropské unie

Jyske Finans A/S proti Ligebehandlingsnævnet (věc C-668/15)

Dánská úvěrová společnost vyžadovala při vyřizování půjčky na koupi vozidla doplňující důkaz o totožnosti spotřebitele, jelikož se narodil v Bosně a Hercegovině, nikoli v Dánsku. Měl však dánské občanství. Spotřebitel namítal diskriminaci z důvodu etnicity. SDEU ale diskriminaci neshledal. Etnický původ podle něj totiž spočívá ve sdílení státní příslušnosti, náboženství, jazyku, kulturním a tradičním původu či dějinách. Jediné kritérium rozdílného zacházení, jako je například země narození, nemůže etnický původ definovat.

 Aktualita z diskriminace ze dne 17. srpna 2017

Pokud by se stejný případ udál v České republice, také bychom nemohli konstatovat diskriminaci z důvodu etnicity. Mohlo by jít ale o porušení § 6 zákona o ochraně spotřebitele, který obsahuje otevřený výčet důvodů. Jednání podnikatele může posoudit Česká obchodní inspekce.

Ypourgos Esoterikon a Ypourgos Ethnikis paideias kai Thriskevmaton proti Maria-Eleni Kalliri (věc C-409/16)

Řecká policejní škola vázala přijetí uchazečů a uchazeček na splnění požadavku minimální výšky 1,7 m. Podle soudu je taková podmínka nepřímou diskriminací, a to z důvodu pohlaví. Znevýhodňuje totiž větší počet žen

v porovnání s muži, přičemž k dosažení cíle, kterým je zajištění fyzických předpokladů pro plnění úkolů policie, nejde o přiměřený a nezbytný prostředek.

Nošení muslimského šátku na pracovišti

V případě **Samira Achbita proti G4S Secure Solutions NV (věc C-157/15)** dospěl soud k závěru, že interní nařízení soukromého podniku, které zaměstnancům zakazuje viditelné nošení náboženských symbolů, nepředstavuje diskriminaci muslimů a muslimek, pokud je výrazem koherentní a systematické politiky neutrality vůči zákazníkům.

V případě **Asma Bougnaoui proti Micropole SA (věc C-188/15)** rozhodl, že pokud soukromá společnost zakáže zaměstnankyni nošení muslimského šátku pouze na základě přání zákazníka, jedná se o diskriminaci na základě náboženského vyznání.

Výzkum Agentury Evropské unie pro základní práva ukázal, že řada muslimů a muslimek žijících v EU se setkává s diskriminací. K nejčastějším příčinám diskriminace patří právě nošení muslimského šátku. Výzkum je dostupný zde: <http://bit.ly/2xnDnvH>

 [Aktualita](#) z diskriminace ze dne 27. 7. 2017

Víte, že...

muslimskými šátky a pokrývkou hlavy v soudní síni se v roce 2017 zabýval také ESLP? V případech **Belcacemi a Oussar proti Belgii (stížnost č. 37798/13)** a **Dakir proti Belgii (stížnost č. 4619/12)** rozhodl, že zákaz zahalování tváře na veřejnosti nepředstavuje diskriminaci. V případě **Hamidović proti Bosně a Hercegovině (stížnost č. 57792/15)** rozhodl, že uložení trestu za pouhé odmítnutí sejmut v soudní síni pokrývky hlavy porušuje svobodu projevit náboženské vyznání.

4. Které zákony je potřeba změnit?

”

1. Sjednocení pravidel pro přenos důkazního břemene.
 2. Změna v poskytování náhrady nemajetkové újmy.
 3. Upuštění od povinné sterilizace trans lidí.
- To jsou naše klíčová doporučení.

“

Nejsme příznivci neustálých změn v zákonech a vyhláškách. Přesto si dovoluujeme rekapitulovat naše návrhy z minulosti, které dosud nebyly vyslyšeny. Připojujeme zároveň nové nápady na změny. Rádi bychom o nich v nejbližší budoucnosti diskutovali.

Přesun důkazního břemene v diskriminačních sporech

Všechny potenciální oběti diskriminace by měly mít před soudem stejnou procesní ochranu. Současná úprava přesunu důkazního břemene v § 133a občanského soudního řádu nepokrývá všechny případy, pro něž antidiskriminační zákon zakazuje odlišné zacházení. To je důvod, proč se mnoho obětí diskriminace na soudy neobrací.

Změna v poskytování náhrady nemajetkové újmy

Náhradu nemajetkové újmy v penězích soudy poskytují za předpokladu, že jsou jiné nároky (zastavení diskriminace či omluva) nepostačující k odčinění zásahu do lidské důstojnosti. To odporuje unijnímu právu, které říká, že finanční satisfakce má soud poskytnout v zásadě vždy. Vláda sice potřebnou změnu § 10 antidiskriminačního zákona navrhla, ale v roce 2017 novelu vzala zpět. Česká soudní praxe ukazuje, že novela je stále potřebná.

Upuštění od sterilizace trans lidí

Požadovat sterilizaci od lidí, kteří chtějí změnit pohlaví v úředních dokumentech, je v rozporu s čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, řekl v roce 2017 Evropský soud pro lidská práva. České zákony (občanský zákoník, zákon o specifických zdravotních službách) ale uvedenou podmínku obsahují, a proto by měly být změněny. Chirurgický zákrok totiž někteří trans lidé z vážných zdravotních či osobních důvodů podstoupit nemohou či nechťejí.

Zákon o psech se speciálním výcvikem

Návrh nového zákona mělo ministerstvo práce a sociálních věcí předložit do konce roku 2016. To se nestalo. Stále trváme na vypracování právního předpisu, který by vymezil prostory, do kterých budou mít osoby v doprovodu psa se speciálním výcvikem právo vstoupit, a upravil status a podmínky výcviky těchto psů, aby nebylo ohroženo zdraví jejich majitelů a majitelek.

Odvozená diskriminace

Zachází-li se s někým méně příznivě, protože je v blízkém (nejčastěji rodinném) vztahu s osobou, která je nositelkou diskriminačního důvodu, dochází k odvozené diskriminaci. Tuto formu diskriminace ale zákon přímo nezakotvuje, vyplývá totiž z judikatury. Znalost odvozené diskriminace lze spravedlivě požadovat po soudech a úřadech, nikoliv po primárních adresátech antidiskriminačního zákona (jednotlivých fyzických a právnických osobách). Naše doporučení proto sleduje především ukotvení a zpřehlednění práv (zaměstnanců, spotřebitelů) a povinností (zaměstnavatelů, prodávajících), jako je tomu například v Rakousku, na Slovensku, v Chorvatsku, Bulharsku, Španělsku a Dánsku.

Doplnění zdravotního postižení jako diskriminačního důvodu do vybraných předpisů

Pokud příslušník bezpečnostního sboru pozbude dlouhodobě zdravotní způsobilost, musí být propuštěn. Vyhláška o zdravotní způsobilosti neumožňuje zohlednit reálné dopady konkrétního onemocnění na výkon služby. Některé osoby se zdravotním postižením tak nesmí vykonávat službu v bezpečnostních sborech, přestože ve skutečnosti mohou být způsobilé k výkonu služby. Obdobným nedostatkem trpí i zákon o vojácích z povolání. To se musí změnit!

V roce 2017 jsme připomínkovali čtyřikrát školské vyhlášky.

Zabránili jsme prohlubování odděleného vzdělávání osob se zdravotním postižením a redukcím počtu souběžných asistentů pedagoga na třídu.

 [Připomínky](#) ze dne 21. 7. 2017

 [Připomínky](#) ze dne 9. 11. 2017

Nejsme spokojeni s navrženými změnami pro vzdělávání žáků a studentů se sluchovým postižením. Chceme pro studenty se sluchovým postižením širokou podporu na vysokých školách a pro rodiče takové kurzy komunikačních systémů neslyšících, ve kterých se naučí se svým dítětem plnohodnotně komunikovat.

 [Připomínky](#) ze dne 15. 5. 2017

 [Připomínky](#) ze dne 9. 11. 2017

»»»»»»»»»» 5. Komu jsme pomohli?

”

Pokud lidé znají svá práva a povinnosti, mohou žít spokojenější život.

“

Těší nás, že naše argumenty mají váhu. Svou prací dokazujeme, že k odstranění diskriminace může dojít i bez zásahu soudní moci. Buď se člověk proti diskriminaci ohradí sám (na základě naší rady) nebo se do věci vložíme přímo my.

Takto jsme v roce 2017 kupříkladu pomohli

osobám se zdravotním postižením k získání vyhrazeného parkování v místě bydliště

 [Zpráva](#) ochránce:
sp. zn. 864/2016/VOP
ze dne 13. 2. 2017

 [Zpráva](#) ochránce: sp.
zn. 5945/2016/VOP
ze dne 14. 2. 2017

rodině s autistickým dítětem, která potřebovala větší obecní byt

 [Tisková zpráva](#) ochránce
ze dne 8. 6. 2017

 [Zpráva](#) ochránce:
sp. zn. 5517/2016/VOP
ze dne 11. 4. 2017

státní zaměstnankyni, která požádala o kratší pracovní dobu z důvodu péče o dítě

 [Tisková zpráva](#) ochránkyňe
ze dne 27. 7. 2017

muži, který sháněl potvrzení o praxi, kterou vykonal před úřední změnou pohlaví, za účelem vydání potvrzení o zaměstnání

 [Zpráva](#) ochránce:
sp. zn. 7121/2015/VOP
ze dne 2. 5. 2017

chlapci s postižením, který čelil problémům při přestupu na novou školu

 [Tisková zpráva](#) ochránce
ze dne 11. 1. 2018

muži se zdravotním postižením, s nímž se bývalý zaměstnavatel nakonec dohodl na omluvě a finanční kompenzaci za diskriminační ukončení zaměstnání

 [Zpráva](#) ochránce:
sp. zn. 7030/2014/VOP
ze dne 17. 10. 2017

Když případ přesahuje zájmy jednotlivce

Setkáváme se s případy, kde náš zásah ve výsledku pomůže i ostatním lidem.

Banka mění pravidla marketingových akcí ve vztahu k nezletilým klientům

Banka nabízela zvýhodněnou koupi mobilního telefonu. Nezletilého zájemce odmítla. Upozornili jsme banku, že absolutní neprostupnost věkové hranice při poskytování služeb není v pořádku. Podmínit koupi telefonu souhlasem zákonných zástupců by bylo podle našeho názoru rozumné řešení. Doporučili jsme bance také lepší informování o možnostech získání výhod nezletilými klienty. Banka naše doporučení přijala.

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 5618/2016/VOP ze dne 6. 4. 2017

Radíme zaměstnavateli o férových podmínkách pro vyplacení odchodného

Pomohli jsme zaměstnavateli ve veřejné správě se zavedením systému odchodného. Ujistili jsme ho, že nebude diskriminovat z důvodu věku, pokud bude systém vyplacení odchodného transparentní a všichni zaměstnanci, kterým vznikne nárok na starobní důchod, budou o možnosti volby mezi setrváním v pracovním poměru či jeho ukončením a vyplacením odchodného informováni v dostatečném předstihu.

 [Stanovisko](#) ochránce: sp. zn. 84/2016/DIS ze dne 16. 5. 2017

Jak nejlépe informovat studující s postižením o možnostech přizpůsobení studia jejich aktuálnímu zdravotnímu stavu?

Když není člověk s hendikepem dostatečně informovaný, nemůže využít práva na přizpůsobení studia svému zdravotnímu stavu. Proto Univerzita Karlova vyslyšela naše doporučení a nové studující se specifickými potřebami informuje o podmínkách studia ihned při jejich prvním přihlášení do informačního systému. Do budoucna tak dle našeho názoru předejde podobnému diskriminačnímu sporu, jaký jsme s univerzitou v roce 2017 řešili.

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 5355/2015/VOP ze dne 16. 3. 2017

Chybějící důkazy – přetrvávající problém

I přes tyto úspěchy se setkáváme s případy, kdy se nedaří diskriminaci jednoznačně prokázat z důvodu chybějících důkazů. Nejčastěji se s důkazní nouzí setkáváme v oblasti zaměstnání. V roce 2017 se kupříkladu jednalo o

- advokátní koncipientku, která namítala sexuální obtěžování na pracovišti

”

Šéf ode mě vyžadoval polibky a dělal mi sexuální návrhy. Na narozeninové oslavě mi řekl, ať se přede všemi svléknu a skočím do bazénku. Když jsem odmítla, hrozil, že mi nezvýší mzdu

(Kamila, advokátní koncipientka)

“

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 2569/2016/VOP ze dne 6. 4. 2017

- muže v generaci 50+, který nebyl přijat na pozici referenta na veřejné vysoké škole

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 5849/2015/VOP ze dne 23. 3. 2017

- ženu, s níž zaměstnavatel ukončil pracovní poměr po návratu z rodičovské dovolené

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 1206/2015/VOP ze dne 1. 3. 2017

S diskriminací v zaměstnání (zejména ve formě obtěžování) se setkáváme stále častěji. Přemýšleli jsme, jak nejlépe pomoci právníkům a právničkám, odborovým organizacím či spolkům, na které se oběti diskriminace obracejí. Vytvořili jsme proto [leták](#) 10 základních rad: Jak pomoci oběti šikany na pracovišti?

Stížnost na diskriminaci - jak postupuje ochránce

»»»»»»»»»» 6. Výzkum: Jak se daří na ministerstvech slad'ovat rodinný, osobní a pracovní život?

”

Poskytování flexibilních forem práce a opatření, která usnadňují slad'ování, má vliv nejen na spokojenost zaměstnanců a zaměstnankyň, ale i na rozvoj každé státní organizace.

“

- Pouze 4 % státních zaměstnanců a zaměstnankyň na ministerstvech využívají kratší pracovní dobu. Dalších zhruba 10 % dotázaných zaměstnanců a zaměstnankyň by o ni mělo zájem.
- Ještě větší rozdíl mezi faktickým využíváním a zájmem zaměstnanců je u výkonu služby z jiného místa (tzv. home office): v roce 2016 ho využívalo pouze 3 % státních zaměstnanců a zaměstnankyň, ale zájem o něj deklarovalo dalších 49 %.

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 101/2017/DIS ze dne 22. 12. 2017

Státní zaměstnanci a zaměstnankyně s pečovatelskými povinnostmi mají nárok na to, aby služební úřad přijal slad'ovací opatření, pokud to nenarušuje řádné plnění služebních úkolů. Pokud by služební úřad vhodná opatření nepřijal, mohl by se dopustit diskriminace, proti které by se státní zaměstnanci či zaměstnankyně mohli bránit antidiskriminační žalobou.

Věděli jste, že...

služební úřad může za účelem lepšího sladění osobního, rodinného a pracovního života:

- stanovit začátek a konec služební doby a pružné rozvržení služební doby,
 - povolit kratší služební dobu,
 - sjednat možnost vykonávat službu z jiného místa,
- zřizovat mateřské školy či jiná zařízení péče o děti (dětské skupiny).

Z výzkumu provedeného na většině ministerstev vyplynulo že:

- V oblasti sladování pracovního a osobního života existuje na ministerstvech určitý „standard“ opatření, která usnadňují kombinaci pracovních a mimopracovních závazků zaměstnanců a zaměstnankyň, nicméně se potvrdily přetrvávající rozdíly mezi jednotlivými ministerstvy.
- Ministerstva využívají často pouze některé z využitelných flexibilních forem práce. Plošně rozšířené je pouze pružné rozvržení služební doby, naopak, kratší služební dobu nebo výkon služby z jiného místa využívá pouze několik málo procent státních zaměstnanců/zaměstnankyň, i když zájem o tyto možnosti je násobně vyšší.
- Oceňujeme, že ministerstva se snaží zajišťovat péči o předškolní děti - zpravidla na nich funguje dětská skupina nebo je na základě smlouvy využívána dětská skupina jiného ministerstva, a poptávka je v tomto směru až na výjimky téměř uspokojena. Pouze dvě ministerstva ale zřizují také prostor vyhrazený pro krátkodobé využití a pobyt dětí, i když o tzv. dětský koutek na pracovišti by měla zájem značná část dotazovaných státních zaměstnanců a zaměstnankyň.
- Výzkum potvrdil, že je nutné sledovat problematiku sladování průřezově - napříč generacemi a různými věkovými kohortami, stejně jako v kontextu různých životních situací. V současné době je věnována pozornost zejména rodičům malých dětí, speciálně pak matkám, třebaže i v této oblasti existují rezervy pro „optimalizaci“ sladování (viz dětské koutky, zabezpečení péče o dítě v době prázdnin, zabezpečení péče o dítě do 3 let věku apod.).
- Předpokladem efektivního řešení problematiky sladování je faktická znalost nároků, potřeb, spokojenosti zaměstnanců a zaměstnankyň. Ministerstvo vnitra každý rok hodnotí využívání sladovacích opatření ve státní službě, není ale zcela zřejmé, jak jsou tyto výsledky dále na každém jednotlivém ministerstvu využívány a zejména, co z nich vyvozuje Rada vlády pro rovnost žen a mužů a Odbor rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR.

Výroční zpráva Ministerstva vnitra ke sladění osobního a rodinného života s výkonem státní služby je dostupná [zde](#).

Mezinárodní konference

K tématu sladování jsme také uspořádali dvoudenní mezinárodní konferenci „Sladování pracovního, osobního a rodinného života ve státní službě“. Uvítali jsme 70 účastníků a účastnic.

Videozáznam a všechny materiály z konference jsou dostupné [zde](#).

V roce 2018 nás čeká ještě workshop, kde budeme diskutovat o tom, jak situaci ve státní službě vylepšit. Vydáme také informační materiály pro zaměstnance a zaměstnankyně a vedení služebních úřadů.

7. Tematický rok: Rasa, etnický původ, národnost

”

Hodnoťme lidi podle jejich individuálních schopností bez ohledu na nezměnitelné charakteristiky, se kterými se narodili.

“

Rasismus ochuzuje společnost, protože vede k nepravdivému a zkreslenému úsudku o lidech, kteří se liší barvou pleti či původem, a je současně hlubokým zásahem do jejich důstojnosti. Vzrůstající tenze ve společnosti vůči lidem odlišného etnika nás vedla k tomu, že jsme se v roce 2017 ještě více zaměřili na pomoc obětem diskriminace z důvodu rasy, etnicity a národnosti. Naše aktivity se dotkly všech oblastí života uvedených v antidiskriminačním zákoně (od zaměstnání přes vzdělávání až po bydlení).

Příklady táhnou!

Tři reálné příběhy Romů a Romek, kteří se proti diskriminaci postavili a uspěli, jsme zpracovali do informačního letáku a rozeslali širokému okruhu organizací. Hmatatelné úspěchy totiž inspirují ostatní. Věříme, že se nám postupně podaří přimět lidi ze znevýhodněných skupin, aby se na nás obraceli a diskriminaci řešili. Má to smysl!

 Leták v [českém jazyce](#)

 Leták v [romském jazyce](#)

Ani církve nemohou diskriminovat z důvodu romského původu

Antidiskriminační zákon poskytuje církvím a náboženským společnostem v souladu s jejich ústavně zaručeným právem na vnitřní autonomii širokou výjimku z rovného zacházení při zaměstnávání duchovních a jiných osob. Mohou zaměstnávat pouze muže či osoby určitého vyznání. Tato výjimka se ale nevztahuje k rase a etnickému původu. Ani církve se proto nesmí dopustit obtěžování svých zaměstnanců z důvodu etnicity

 [Zpráva](#) ochránce sp. zn. 810/2016/VOP ze dne 5. 1. 2017

10 let od vynesení rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci D. H. a ostatní proti České republice

V roce 2017 jsme si připomněli 10 let do vynesení klíčového rozsudku, v němž byla Česká republika odsouzena za diskriminaci romských dětí. Romské děti byly a dosud jsou v nadměrné míře zastoupeny ve školách, které byly určeny pro děti s lehkým mentálním postižením. Od roku 2009 se snažíme, aby diskriminace romských dětí skončila.

 [Aktualita](#) z diskriminace ze dne 14. listopadu 2017

Tempo změn je podle našeho názoru pomalé. Upozorňujeme na prostorovou segregaci romských dětí ve vzdělání a žádáme, aby je státní orgány řešily.

Segregace ve škole představuje jednu z nejhorších forem diskriminace, způsobuje plýtvání talentem a zásadně poznamenává život dotčených dětí. Ničí demokratickou strukturu společnosti a posiluje začarované kruhy marginalizace a diskriminace, které ohrožují sociální soudržnost.

Anna Šabatová, ombudsmanka
Nils Muiznieks komisař pro lidská práva Rady Evropy

 [Článek](#) „Nevzdávejme se inkluze“ pro časopis Moderní řízení uveřejněný dne 19. 12. 2017

Na podporu kvalitního vzdělávání pro romské děti jsme připravili pětidílný miniseriál „Každé dítě má právo na kvalitní vzdělání“. Na videa s Arnoštem Goldflamem, Janou Horváthovou, Pavlem Liškou, Janem Bendigem a Kateřinou Šimáčkovou se můžete podívat na Youtube. Vídea měla 25 tisíc zhlédnutí.

 [Miniseriál](#) „Každé dítě má právo na kvalitní vzdělání“

Motivujeme romské rodiče, aby své děti zapisovali do nesegregovaných škol. V případě, že narazí na odpor vedení školy, měli by se proti diskriminaci bránit. Připravili jsme za tímto účelem informační materiál, který jsme zaslali organizacím, které s romskými rodiči pracují. Aktualizovali jsme také naše doporučení k férovým zápisům. Zřizovatele a školy vyzýváme k obezřetnosti při užívání testů školní zralosti. Mohou mít totiž diskriminační dopad.

 Leták v [českém](#) a [romském](#) jazyce

 [Aktualizované doporučení](#) k zápisům do prvních tříd ze dne 28. 2. 2017

Žádáme, aby Česká školní inspekce postihovala prostorovou segregaci. Nestačí, že inspekce shledá porušení školského zákona a podá návrh na odvolání ředitele či ředitelky školy. Musí také zahájit přestupkové řízení a uložit za diskriminaci pokutu, která bude účinná, přiměřená a hlavně odrazující.

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 5495/2015/VOP ze dne 10. 5. 2017

Ve spolupráci s Nadací Open Society Fund Praha a Open Society Justice Initiative jsme uspořádali mezinárodní právní seminář o strategické litigaci. Po jeho skončení jsme promítali česko-britský dokumentární snímek „Evropa: Na jakých dětech záleží“ a diskutovali o začleňování romských dětí do hlavního vzdělávacího proudu.

 [Mezinárodní právní seminář](#) o strategické litigaci

Česká dotace pro albánskou segregovanou školu?

Evropské centrum pro práva Romů nás upozornilo na případ albánské školy, kterou dle zjištění místních úřadů (mimo jiné albánského ombudsmana) navštěvují výhradně romští žáci. Tuto školu podpořilo české Ministerstvo zahraničních věcí, když v rámci zahraniční rozvojové spolupráce přispělo na její rekonstrukci po povodních. I když je podporování prostorové segregace obecně v rozporu se zákonem, v tomto případě ministerstvo nepochybil – v danou chvíli poskytnutím dotace přispělo k zajištění vzdělávání dětí z romské komunity, pro které by jiná škola nebyla v místních podmínkách dostupná.

 [Zpráva](#) ochránce sp. zn. 5596/2015/VOP ze dne 26. května 2017

Horší nájemní podmínky pro romskou rodinu

Bytové družstvo udělilo souhlas s podnájemem na mimořádně krátkou dobu tři měsíce pouze proto, že podnájemci jsou romského původu. Takový postup je přímou diskriminací. Bytové družstvo naštěstí od diskriminace upustilo a rodina bydlí v bytě dál ke spokojenosti všech.

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 3449/2017/VOP ze dne 11. 10.2017

Přístup občanů EU a dlouhodobých rezidentů k obecnímu bydlení

Některé obce či města stanovily v pravidlech pro pronajímání bytů podmínku, že žadatel musí být českým státním občanem nebo občanem členského státu EU. Obě tyto podmínky jsou v rozporu se zákazem diskriminace. Informovali jsme o naší právní analýze Ministerstvo vnitra a magistráty měst, která se člení na městské části či městské obvody. Tyto instituce mohou totiž nad pravidly pro pronajímání bytů obcí a městských částí či obvodů vykonat dozor. Některé obce či města již dokonce uvedly svá pravidla do souladu s právní úpravou pouze na základě našeho doporučení.

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 3893/2015/VOP ze dne 28. 2. 2017

Kontrola cestujících na letišti musí být transparentní a férová

Romští cestující byli na pražském letišti odmítnuti při odbavení k letu do Kanady, a to i přesto, že měli platné cestovní doklady. Tři osoby, které se nepředstavily a neměly na sobě žádnou jmenovku, se romských cestujících v odbavovací hale nejdříve ptaly na účel jejich cesty a následně je bez odůvodnění vykázaly z letiště.

”

Telefonovali jsme na Velvyslanectví Kanady v Praze. Paní z velvyslanectví nechápala, v čem může být problém. Chtěl jsem dát paní tomu pánovi, který nám zamítl vstup, ale on s ní nechtěl telefonovat. Dále jsem oslovil cizineckou policii, kteří mi sdělili, že nás pustí, že oni s námi nemají problém, ale potřebují palubní lístek. Dále jsem telefonoval do letecké společnosti, kde mi sdělili, že za ně je všechno v pořádku...

(Michal, 51 let, odmítnutý cestující)

“

Nemohli jsme s jistotou prokázat, že došlo k diskriminaci z důvodu etnicity. Cestujícím, letecké společnosti, letišti a bezpečnostní společnosti, která kontroluje cestovní doklady, jsme však doporučili, jak v obdobných situacích postupovat, aby bylo zachováno právo na rovné zacházení. Obdobné případy jsme již nezaznamenali.

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 4637/2015/VOP ze dne 20. 12. 2017

Víte, že...

jsme se v roce 2017 zabývali také neférovou pracovní inzercí, diskriminací cizinců při vstupech do pražských klubů a problémy, které provázejí vzdělávání dětí s odlišným mateřským jazykem? Vyzvali jsme odpovědné správní úřady ke zjednáání nápravy (ukončení diskriminace). Proto se k těmto tématům vrátíme v roce 2018.

»»»»»» 8. Jsme proti jakýmkoliv projevům nenávisti

”

Respekt a vzájemná úcta jsou hodnoty, které je třeba chránit a podporovat, neboť přispívají k pokojnému soužití.

“

V roce 2017 jsme řešili nejrůznější formy nenávisti vůči etnickým menšinám (nejčastěji právě Romům). Považujeme za důležité potírat nejen ty nejkřiklavější a zavrženíhodné činy, ale také slovní výroky, které plíživým způsobem dehumanizují příslušníky a příslušnice menšin. Profesionální a odpovědné jednání vyžadujeme jak od státních orgánů, tak i soukromých osob. Věříme, že většina lidí v této zemi necítí nenávist a chce žít společně, rozumně a nekonfliktně.

Policie musí jednat bez předsudků

Z vlastní iniciativy jsme se zabývali postupem policie v případě rasisticky motivovaných útoků na uměleckém soustředění ROMANO DROM 2016 dětského sboru Čhavorenge pod vedením paní Idy Kelarové ve spolupráci s umělci České filharmonie. Policie pochybila, protože po oznámení střelby do tábora nepřišla a neověřila, zda účastníci tábora nejsou nadále ohroženi a přinejmenším nepříspěla ke zklidnění vyhrocené situace. Policista se navíc choval k účastníkům a účastnicím tábora při podání vysvětlení nevhodně a neprofesionálně. Vážnost jednání střelce totiž bagatelizoval a nevěnoval přítomným osobám patřičnou pozornost. Policie uznala chybu a přislíbila, že v obdobných případech bude jednat aktivněji.

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 5996/201/VOP ze dne 6. 3. 2017

Rasistické veřejné výroky k funkci asistentů přepravy

Doporučili jsme dopravnímu podniku, aby se distancoval od rasistických veřejných výroků dvou členů své dozorčí rady. Tyto výroky naznačovaly, že asistenti přepravy představují opatření, které je zaměřeno na cestující romského původu. Taková praxe by však představovala přímou diskriminaci; výroky byly navíc samy o sobě pro Romy stigmatizující a veřejnost je mohla oprávněně považovat za oficiální stanovisko dopravního podniku.

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 3522/2017/VOP ze dne 30. 8. 2017

Urážlivé výroky zástupce bytového družstva

Byli jsme upozorněni na video, v němž zazněly urážlivé výroky vůči Romům z úst tiskového mluvčího bytového družstva. Shledali jsme diskriminaci ve formě obtěžování. Bytové družstvo odstranilo video ze svých webových stránek.

 [Zpráva veřejného ochránce práv](#) ze dne 16. listopadu 2017, sp. zn. 3868/2016/VOP

Nenávistné útoky na žáky ZŠ Plynárenská v Teplicích

Vlnu nenávistných výroků zejména na sociální síti Facebook a také verbální útoky na adresu zaměstnanců teplické základní školy vyvolala fotografie tabla tamějších prvňáčků. Na svých webových stránkách ji zveřejnil Teplický deník. Třídu tvoří mimo jiné děti romského, vietnamského a arabského původu. Dle dostupných zpráv se případem začala zabývat policie. Vyjádřili jsme veřejně podporu ředitelce školy, pedagogickému sboru, rodičům a všem dětem.

Požádali jsme nejvyššího státního zástupce, policejního prezidenta a eurokomisařku, aby v rámci svých kompetencí dohlédli na to, že věc bude náležitě prošetřena a pachatelé potrestáni.

”

Jedním z největších úkolů dneška je pokusit se znovu obnovit hranice toho, co je ještě možné říct, co je svobodná diskuse, a co už je nepřipustné, co je štvání, nenávist – a podléhá to trestnímu zákoníku.

(Anna Šabatová, ombudsmanka)

“

 [Článek](#) „Anna Šabatová podpořila kampaň ONI JE DO PLYNU. MY JE DO ŠKOL!“ ze dne 20. 11. 2017

Co jsme udělali v oblasti **nenávistných projevů na internetu** (tzv. hate speech) v průběhu roku 2017?

- Sbírali jsme informace o související právní úpravě i aktivitách pořádaných v dané oblasti na vnitrostátní i mezinárodní úrovni.
- Účastnili jsme se odborných akcí v Česku i v zahraničí.
- Ptali jsme se na zkušenosti organizací pomáhajících nejzranitelnějším skupinám obyvatel (nejčastěji Romům a uprchlíkům).
- Podali jsme podnět nejvyššímu státnímu zástupci k provedení kontroly skončených věcí v působnosti Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 1, neboť údajně dlouhodobě rezignuje na objasňování trestných činů z nenávisti spáchaných na internetu.
- Pro oběti diskriminace jsme vypracovali informační leták. Radíme v něm, jak se lze prakticky bránit nenávisti na internetu.

 Leták je dostupný [zde](#).

Co jsme zjistili?

- Současná právní úprava umožňuje nenávistné projevy postihovat.
- Chybí větší propojenost mezi jednotlivými orgány, které problematiku řeší.
- Chybí vůle se proti nenávistným projevům jasně vymezit a ukázat, že jsou v demokratické společnosti nepřípustné, že skutečně zasluhují adekvátní postih.
- Chybí důkladný monitoring trestné činnosti z nenávisti.

Co plánujeme?

Budeme diskutovat o dosavadních poznatcích s klíčovými aktéry v dané oblasti (policejním prezidentem, ministry vnitra a spravedlnosti, nejvyšším státním zástupcem a komisařkou Evropské unie za Českou republiku). Doufáme, že se nám společně podaří nalézt a realizovat některá konkrétní opatření, jež by mohla přispět ke zlepšení situace.

9. Radostnější rodičovství

”

Výchova dětí s sebou nese radost, ale i řadu starostí. Vstřícnost vůči rodičům je to nejmenší, co pro ně společnost může udělat.

“

Dlouhodobě podporujeme rodiče v jejich nelehkém, ale pro společnost klíčovém poslání a snažíme se, aby starostí spojených s rodičovstvím bylo co nejméně. Ženy, které se vracejí po rodičovské dovolené do zaměstnání, se často setkávají s horšími pracovními podmínkami, nerovným odměňováním i snahou zaměstnavatele s nimi ukončit pracovní poměr.

”

Dělám vše pro to, abych se jako samoživitelka postarala o své děti bez pomoci vzdálené rodiny a státu. Nejsem však tak časově flexibilní jako moje bezdětné kolegyně. Zaměstnavatel se mě snažil donutit k odchodu z práce tím, že mi neustále zhoršoval pracovní podmínky. Já se ale nedala a všechny úkoly řádně plnila. Zaměstnavatel nakonec udělal fiktivní organizační změnu, aby mi mohl dát výpověď.

(Klára, asistentka představenstva finanční instituce)

“

V případě paní Kláry jsme došli k závěru, že jednání zaměstnavatele může představovat diskriminaci. Naše stanovisko paní Kláře pomohlo při vyjednávání – pracovní poměr sice ukončila, ale za výrazně lepších podmínek. Díky tomu, bude mít dostatek času k nalezení nového zaměstnání.

”

Během doby, kdy jsem byla na rodičovské dovolené, došlo v mém zaměstnání ke změnám a kolegům a kolegyním byl navýšen osobní příplatek. Mně ale po návratu do zaměstnání připadl osobní příplatek v původní výši. Dostávala jsem tak za srovnatelnou práci plat 8 000 Kč nižší než ostatní. Nadřízení byli s mojí prací spokojeni, ale více než rok neprovedli oficiální hodnocení mého výkonu, které je podmínkou pro zvýšení příplatku. Jiné kolegyně přitom zvládly ohodnotit během pár měsíců.

(Petra, zaměstnankyně ministerstva)

“

 Zpráva ochránce: sp. zn. 6862/2016/VOP ze dne 11. 8. 2017

Petra se s žalobou obrátila na soud, který dosud nerozhodl.

Na překážky v zaměstnání z důvodu rodičovství narážejí i muži. Zaměstnavatelé například nepočítají s tím, že na rodičovskou dovolenou může odejít také otec.

”

...zjišťovali jsme, co a jak, a došli k závěru, že to pro nás bude ideální řešení, když půjdu na rodičovskou dovolenou já... byl jsem v půlroční zkušební době, ale rozhodl jsem se naše možné řešení sdělit zaměstnavateli dříve... prostě se zachovat férově... za dva dny se mnou zaměstnavatel zrušil služební poměr ve zkušební době.

(Libor, na rodičovské dovolené)

“

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 3849/2016/VOP ze dne 23. 3. 2017

Rodiče s dětmi se setkávají s omezeními i v dalších oblastech. Například při nákupu. I zdánlivě banální věc, jakou je zákaz vstupu s kočárky do obchodu, může v běžném životě rodičů představovat poměrně velkou komplikaci. Přitom k takovému zákazů často není rozumný důvod.

”

To, že nebývám vpuštěna do obchodů s kočárkem, zažívám dnes a denně, stejně tak mé kamarádky. Nechávat dítě samotné před obchodem je pro mě nepříjemné, není to bezpečné. Často jsem tak nucena kvůli zákazům chodit do vzdálených supermarketů.

(Martina, na rodičovské dovolené)

“

Dospěli jsme k závěru, že zákaz vstupu s kočárky v daném případě představuje diskriminaci. Pochybení jsme shledali také v postupu České obchodní inspekce, na kterou se stěžovatelka nejdříve obrátila. Nakonec se podařilo dosáhnout řešení – prodejna svá pravidla změnila.

 [Tisková zpráva](#) ochránkyně ze dne 23. 11. 2017

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 6899/2015/VOP ze dne 17. 8. 2017

10. I HIV pozitivní mají právo na rovné zacházení

”

Chceme, aby se HIV pozitivní lidé neselekávali v běžném životě s předsudky a nečelili neodůvodněným překážkám.

“

Vydávání léků na HIV pro cizince

Nemocnice vydávala léky HIV pacientům-občanům jiných členských států EU pouze na jeden měsíc, přestože českým občanům je vydávala na tři měsíce. U pacientů, kteří mají v ČR povolený trvalý pobyt, nemocnice takto postupovat nemůže – jednalo by se o diskriminaci z důvodu státní příslušnosti, kterou zakazuje právo Evropské unie. Ve vztahu k pacientům, kteří mají v ČR pouze přechodný pobyt, je tento postup v pořádku, i tak by ale nemocnice měla přihlížet k osobním poměrům pacienta a pokud bude pravděpodobné, že pacient bude v ČR bydlet delší dobu, léky mu vydat i na standardní tříměsíční dobu.

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 3951/2016/VOP ze dne 6. 11. 2017

Problém sehnat zubaře

HIV pozitivní osoby se často potýkají s těžkostmi sehnat zubaře. Zubaři je mnohdy v rozporu se zákonem odmítají zaregistrovat. V jednom takovém případě se odmítnutý pacient obrátil na krajský úřad s podnětem k zahájení správního řízení. Úřad zahájil správní řízení se stomatologickou klinikou až po opakovaném zásahu Ministerstva zdravotnictví. Úřadu jsme vytkli liknavost. Požádali jsme ho, aby příště postupoval odpovědně a včas.

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 3210/2016/VOP ze dne 5. 12. 2017

Může HIV pozitivní osoba podstoupit liposukci?

HIV pozitivní muž chtěl podstoupit liposukci, ale několik klinik estetiké chirurgie kvůli jeho diagnóze zákrok odmítlo provést. To ale klinika udělat nemůže. Vzhledem ke specifickým onemocnění HIV mohou kliniky u HIV pozitivních pacientů vyžadovat provedení dalších vyšetření za účelem zjištění, zda by pro ně zákrok nebyl nebezpečný. Vytvořili jsme doporučení pro kliniky estetiké chirurgie jak postupovat, když se na ně obrátí HIV pozitivní klient.

 [Zpráva](#) ochránce sp. zn. 3744/2016/VOP ze dne 5. ledna 2018

Víte, že...

vás lékař nemůže odmítnout ošetřit či zaregistrovat z libovolných důvodů?

Aby vás lékař mohl odmítnout, musí být naplněn některý ze zákonných důvodů. Takovým důvodem je, že lékař má plnou kapacitu, nebo že nemá uzavřenou smlouvu s vaší zdravotní pojišťovnou. Praktičtí lékaři mohou odmítnout pacienta i tehdy, pokud by vzdálenost místa bydliště pacienta od ordinace lékaře znemožňovala výkon návštěvní služby.

Pokud vás lékař odmítne, musí Vám vystavit písemnou zprávu. Jinak se vystavuje pokutě až do výše 100 tisíc Kč.

Jste HIV+? To je Váš problém!

I jeden necitlivý výrok zdravotní sestry vůči HIV pozitivnímu pacientovi může naplnit definici obtěžování. Vždy je nutné posuzovat kontext každého případu a přihlídnout ke všem (na první pohled možná méně významným) okolnostem. Poté, co se pacient dozvěděl o dlouhých čekacích lhůtách na specializované vyšetření, s nimiž nepočítal, rozhořčil se v čekárně. Sestra v konfrontaci pronesla, že diagnóza HIV je jeho problém. Podrobně jsme posuzovali jak objektivní (vytvoření pokořujícího, ponižujícího prostředí), tak i subjektivní stránku (subjektivně pocíťované snížení důstojnosti) obtěžování a dospěli jsme k závěru, že obě byly dány. Doporučili jsme nemocnici, aby se pacientovi omluvila.

 [Zpráva](#) ochránce sp. zn. 1494/2017/VOP ze dne 4. 12. 2017

Jsem gay a jsem zcela zdrav. Můžu darovat krev?

”

Jsem gay. Chtěl jsem darovat krev jako ostatní lidé. Dvě transfuzní zařízení mě odmítla z důvodu mé sexuální orientace, přestože jsem zdůraznil, že nemám rizikové sexuální chování.

(Matyáš, student)

“

Jsme proti stigmatům. Chceme proto, aby nebyli gayové automaticky považováni za osoby žijící promiskuitním způsobem života nebo dokonce za nemocné některou ze závažných infekčních nemocí (HIV, žloutenka typu B nebo C). Odmítnutí osoby jako dárce krve jenom z důvodu jeho homosexuální orientace je přímou diskriminací. Vyloučení muže, který měl v uplynulém roce pohlavní styk s jiným mužem, z darování krve za diskriminaci nepovažujeme. Doporučili jsme ale odborným společnostem, aby byla tato podmínka podrobena průběžnému hodnocení s ohledem na aktuální vývoj lékařských a epidemiologických poznatků. V jiných státech EU je totiž tato doba kratší.

 [Zpráva](#) ochránce sp. zn. 3997/2016/VOP ze dne 14. 12. 2017

»»»»»»»»»» 11. Nová působnost je tady: Ochrana práv občanů EU

”

Občané členských států Evropské unie mohou volně vycestovat za prací do jiného členského státu a při přijímání do pracovního poměru i v průběhu pracovního poměru mají právo na rovné zacházení jako domácí státní příslušníci.

“

Každý členský stát EU má určit orgán, na který se unijní pracující mohou obracet, pokud

- mají dojem, že jsou diskriminováni z důvodu své státní příslušnosti,
- čelí jiným problémům nebo,
- mají nějakou otázku, která souvisí s jejich přestěhováním do jiného státu.

Novelou antidiskriminačního zákona, která byla schválena 11. 10. 2017, se tímto orgánem stal veřejný ochránce práv.

Proto od 1. 1. 2018

- radíme lidem při podezření na diskriminaci z důvodu státní příslušnosti,
- zabýváme se překážkami volného pohybu občanů Evropské unie na systémové úrovni,
- provádíme výzkumy,
- komunikujeme s orgány v jiných členských státech a s orgány Evropské unie za účelem usnadnění volného pohybu osob.

Pracuje někdo z vaší rodiny či známý/á
v jiném členském státě EU? Víte, že tam má problémy související s jeho
přestěhováním?

Může se zdarma obrátit na orgán, který má stejné úkoly jako my.

Seznam všech orgánů je na stránkách

[Evropské komise.](#)

Téma pro nás není nové. V řadě oblastí jsme mohli občanům EU pomáhat již dříve.

Zabývali jsme se například případem studentky, které univerzita nepřiznala sociální stipendium

 [Zpráva](#) ochránce sp. zn. 253/2012/DIS ze dne 11. 3. 2015

Pomohli jsme rodině, které nebyl vyplácen rodičovský příspěvek ani v ČR, ani v Německu, přestože na něj měla nárok

 [Zpráva](#) ochránce sp. zn. 2331/2015/VOP ze dne 17. 8. 2015

Pomohli jsme ženě dosáhnout vydání občanského průkazu s novým příjmením poté, co v Německu uzavřela registrované partnerství a přejala příjmení partnerky

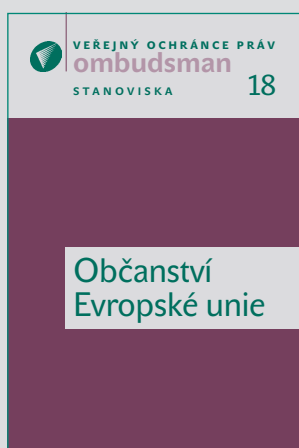
 [Zpráva](#) ochránce sp. zn. 5108/2010/VOP ze dne 20. 5. 2011

Česká obchodní inspekce pokutovala prodejce zboží, který stanovil odlišné podmínky pro poskytnutí úvěru občanům České republiky a ostatním občanům Evropské unie

 [Zpráva](#) ochránce sp. zn. 465/2015/VOP ze dne 23. 5. 2016

Nový sborník

Vydali jsme také sborník stanovisek, který přehledně shrnuje právní úpravu v oblastech, které souvisí s volným pohybem osob, a shrnuje případy, kterými jsme se zabývali.

Víte, že...

Ochrana práv občanů EU a jejich rodinných příslušníků není jediná novinka? Od 1. 1. 2018 se stal veřejný ochránce práv také monitorovacím orgánem podle Úmluvy OSN pro práva osob se zdravotním postižením.

Sledujte průběžně naše [stránky](#) a sociální sítě.

»»»»»»»»»» 12. Inspekční orgány se musí zlepšit

”

Inspekční orgány jsou nadějí pro mnoho lidí, kteří nemají odvahu a finanční prostředky na soudní řízení. Jejich role v potírání diskriminace je nezastupitelná.

“

Můžeme šetřit postup inspekčních orgánů. Nejčastěji jsme v kontaktu se Státním úřadem inspekce práce, Českou obchodní inspekcí a Českou školní inspekcí. Vydáváme zprávy a stanoviska. Shledáme-li pochybení, snažíme se, aby se úřady vyvarovaly stejné chyby do budoucna. Jsme rádi, že naše závěry tyto úřady vyslechnou, diskutují o nich a většinou je akceptují.

Státní úřad inspekce práce

Pokud zaměstnavatel zachází příznivěji s pracujícími v „produktivním věku“, dopouští se podle našeho názoru diskriminace z důvodu věku. Inspektorát musí takové jednání pokutovat. Není možné, aby inspektoři jednání zaměstnavatele jednou pokutovali a poté, co zaměstnavatel podá proti příkazu odpor, pokutu zrušili a řízení zastavili. Inspektoři a právníci uvnitř jednoho inspektorátu spolu musí více o problematice diskriminace komunikovat.

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 182/2013/DIS ze dne 6. 6. 2016

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 8106/2016/VOP ze dne 29. 8. 2017

Tvrdí-li zaměstnavatel, že odměna u starších zaměstnanců nebyla zvýšena s ohledem na určitá kritéria (například neobnovení kvalifikačních zkoušek), je na místě zjišťovat, zda tato kritéria byla překážkou pro zvýšení mzdy také u mladších zaměstnanců pracujících na stejné či srovnatelné pozici. Pokud to inspektorát neudělá, nejsou jeho zjištění o rovném odměňování úplná.

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 3207/2015/VOP ze dne 25. 9. 2017

Inspektorát je povinen zjišťovat, zda jsou u zaměstnavatele dány podmínky pro přijetí přiměřeného opatření vůči osobě s postižením. V našem konkrétním případě mohlo přiměřené opatření vůči zaměstnankyni spočívat ve změně doručovacích okrásků motorizovaných doručovatelů, a to za předpokladu, že by tento krok neznamenal pro pobočku pošty nepřiměřené zatížení. Inspektorát ale nezjišťoval, zda zaměstnavatel toto vůbec zvažoval. To se musí v budoucnu změnit.

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 7251/2015/VOP ze dne 6. 6. 2017

Česká obchodní inspekce

Řešili jsme, jakým způsobem se může realitní kancelář vyhnout odpovědnosti za přešupek (diskriminace). Myslíme si, že je jím okamžité ukončení spolupráce s pronajímatelem poté, co kancelář zjistí, že pronajímatel trvá na diskriminačním požadavku.

 [Zpráva](#) ochránce sp. zn. 4956/2016/VOP ze dne 14. 8. 2017

Pokud se ale realitní kancelář diskriminace dopustí, je potřeba, aby sankce udělené Českou obchodní inspekcí byly účinné, přiměřené a odrazující. Jinak jsou v rozporu s rasovou směrnicí.

 [Stanovisko](#) ochránce sp. zn. 4006/2015/VOP ze dne 2. 1. 2017

Někteří prodávající kladou spotřebitelům podmínky při přístupu k prodáváním výrobkům či službám v souvislosti s jejich politickým smýšlením (například podle oblíbenosti konkrétní politické strany). Politické smýšlení nelze směřovat se světovým názorem. Je na inspekci, aby posoudila, zda v konkrétním případě převáží veřejný zájem na ochraně spotřebitele nebo právo na svobodu projevu, kterou požívají rovněž podnikatelé a podnikatelky jako právnické osoby.

 [Stanovisko](#) ochránce: sp. zn. 68/2017/DIS ze dne 16. 10. 2017

Česká školní inspekce

Požadujeme, aby případy diskriminace či šikany řešila inspekce zejména formou kontroly, aby mohla školu vést k účinné nápravě, případně uložit pokutu v přestupkovém řízení. V opačném případě může být inspekční činnost neefektivní, jelikož může narazit na setrvalou neochotu zřizovatele cokoli ve škole změnit.

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 4043/2016/VOP ze dne 13. 7. 2017

Existují případy, kdy jedinými svědky prošetřované události či nezákonného jednání učitelů a učitelek byli konkrétní žáci a žákyně školy. Za účelem objasnění případu by se jich inspekce měla citlivým způsobem dotazovat. Mají totiž postavení povinných osob podle kontrolního řádu. Souhlas zákonných zástupců není pro účely podání informací potřebný.

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 1922/2015/VOP ze dne 10. 1. 2017

Rodiče se prou o tom, ve které škole se bude jejich dítě s postižením vzdělávat. Otec chce speciální školu, matka běžnou školu. Ředitel speciální školy o jejich sporu ví, přesto dítě ke vzdělávání přijme. Inspekce považuje jednání ředitele za zákonné. My ale nesouhlasíme. Ředitel nebyl v dobré víře (věděl o sporu mezi rodiči), jeho rozhodnutí bylo tudíž nezákonné. Správně měl ředitel školy oba rodiče odkázat na soud. Soud pak může jmenovat dítěti kolizního opatrovníka, s nímž může škola dále jednat. O stanovisku jsme informovali nejen inspekci, ale i orgány sociálně-právní ochrany dětí na všech krajských úřadech.

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 2142/2015/VOP ze dne 23. 2. 2017

Ve školství máme jen omezené možnosti, jak můžeme pomoci. Na začátku školního roku 2017/2018 jsme připravili informační leták, kde srozumitelně lidem vysvětlujeme, s čím vším můžeme poradit a čí postupy můžeme prošetřit.

Leták je dostupný [zde](#).

13. Stravování ve škole pro všechny

”

Školní stravování má vliv na soustředění dětí během vyučování a pravidelnost jejich docházky.

“

Setkali jsme se s případy, kdy dětem znemožňují společné stravování také jiné okolnosti, než je tíživá finanční situace rodičů. Často se s problémy potýkají rodiče dětí zdravotně znevýhodněných (typicky potravinové alergie a intolerance) a rodiče dětí, které se stravují vegansky nebo vegetariánsky.

”

Doma se stravujeme vegetariánsky, proto nám nabídka školních obědů zcela nevyhovovala. Synovi jsem chtěla připravovat obědy do termoboxu, aby v MŠ nemuseli jídlo ohřívat. To mi však nebylo umožněno, přitom dětem s potravinovými alergiemi mohou rodiče běžně obědy donášet. Ředitelka MŠ navíc trvá na tom, aby měl syn maso vždy na talíři, i když ho není nucen jíst. Dočasně situaci řešíme tak, že pokud je to možné, vyzvedáváme syna před obědem.“

(Tereza, matka tříletého syna)

“

Situace č. 1: Děti se zdravotním znevýhodněním

Antidiskriminační zákon stanovuje povinnost škol vyjít v přiměřené míře vstříc potřebám zdravotně znevýhodněných dětí. Pokud škola nemůže z relevantních důvodů dietní stravu vařit, musí zpravidla alespoň zajistit skladování a ohřev donesených potravin.

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 6059/2015/VOP ze dne 23. srpna 2017

Situace č. 2: Dítě vyžadující stravu dle světonázoru

Ve složitější situaci jsou rodiče vyžadující poskytnutí alternativní stravy, škola nemá povinnost jejich požadavkům na stravování zcela vyhovět. Na druhou stranu škole nic nebrání v tom, aby za situace, kdy umožňuje výběr z více jídel, nabízela alespoň jedno jídlo vegetariánské. Škola musí v každém případě umožnit veganům a vegetariánům konzumování přineseného jídla ve školní jídelně spolu s ostatními, v opačném případě by se dopustila diskriminace.

POZOR! V mateřské škole platí trochu jiná pravidla

Odlišná je s ohledem na věk svěřených dětí situace v případě školního stravování v mateřských školách. Mateřské školy totiž musí na základě dohody se zákonnými zástupci stanovit rozsah a způsob stravování dětí. Aby mohla být dohoda uzavřena, je nutné učinit jisté vstřícné kroky jak ve vztahu k dětem s intolerancí na potraviny, tak i k dětem, jejichž zákonní zástupci se rozhodli pro vegetariánskou či veganskou stravu.

 [Zpráva](#) ochránce ze dne 15. listopadu 2017, sp. zn. 6481/2017/VOP

»»»»»»»»»» 14. Mluvíme spolu

”

Skutečně pestrý koktejl nejrůznějších aktivit – takový byl rok 2017

“

V roce 2017 jsme pořádali odborné konference, semináře, kulaté stoly, pracovní jednání, benefiční koncerty, promítání filmu a debatu s veřejností. Vedli jsme studentské praxe a pilotovali hodinu o diskriminaci na základních školách. Zapojili jsme se do mezinárodních aktivit.

První benefiční koncerty na půdě Kanceláře ombudsmana

Chtěli jsme podpořit dobrou věc. Uspořádali jsme dva klavírní koncerty. Formou benefice se celkově podařilo vybrat 25 tisíc korun. Ty obdržely dva spolky:

- META, která podporuje žáky a žákyně s odlišným mateřským jazykem při jejich začleňování do českých škol.
- Konsent realizující kampaň „Když to nechce, tak to nechce“, která má za cíl bořit mýty o sexuálním násilí a znásilnění.

Víte, že...

se sexuálním obtěžováním a fyzickým násilím se ženy často setkávají již od útlého věku – ve škole i veřejném prostoru? Téměř polovina z nich však případy nikde nenahlásí.

podle zjištění FRA polovina žen v Evropské unii zažila sexuální obtěžování? V oblasti práce a zaměstnání je číslo ještě vyšší. Se sexuálním obtěžováním se setkaly tři čtvrtiny žen pohybujících se ve vysokých funkcích a odborných pracovních pozicích.

eurokomisařka Věra Jourová vyhlásila rok 2017 rokem proti násilí na ženách a samotná EU přistoupila k tzv. Istanbulské úmluvě?

Sami jsme se chtěli o Istanbulské úmluvě dozvědět více. Organizace ProFem pro nás uspořádala velice zajímavý seminář.

Pro sociální pracovníky a pracovnice

Navázali jsme spolupráci s Asociací vzdělavatelů v sociální práci. Uspořádali jsme pro ně čtyři semináře v [Praze](#) a [Olomouci](#). Někteří vzdělavatelé zapojili získané poznatky přímo do výuky. Univerzita Karlova dokonce zahájila výuku nepovinného předmětu s problematikou diskriminace.

Pro advokacii

Lektorovali jsme pět seminářů ve spolupráci s Pro bono aliancí na následující témata:

- Základy antidiskriminačního práva
- Obtěžování na pracovišti
- Rovné odměňování: Jak vyhrát případ u soudu?
- Náboženské symboly v zaměstnání a vzdělávání
- Hmotná nouze. Diskriminace z důvodu etnicity

 [Odkaz na semináře: http://www.probonoaliance.cz/cz/aktuality/seminare-ve-spolupraci-s-kvop-106](http://www.probonoaliance.cz/cz/aktuality/seminare-ve-spolupraci-s-kvop-106)

Veřejná správa

Pro správní orgány jsme uspořádali tradiční kulatý stůl „Společně proti diskriminaci“. Proškolili jsme 90 inspektorů a inspektorek České školní inspekce v otázce segregace. Věnovali jsme pozornost problémům, které provázejí vzdělávání dětí s odlišným mateřským jazykem.

 [Kulatý stůl „Společně proti diskriminaci“](#)

 [Seminář „Vybrané problémy rovného přístupu ke vzdělání“](#)

 [Kulatý stůl „Žáci s odlišným mateřským jazykem a zkoušky z Č. J. – překážka v přístupu ke střednímu vzdělávání?“](#)

Neziskové organizace

Na každoročním kulatém stole jsme probrali nejdůležitější témata z oblasti zdravotní péče, vzdělávání a bydlení. Vystoupili jsme na akcích Prague Pride, Byznys pro společnost, Nadace Open Society Fund Praha či Stálé asociace konferencí ve vzdělávání.

 [Kulatý stůl](#) „Rok 2016 v oblasti boje proti diskriminaci“

Základní školy

Navštívili jsme i několik základních škol. Pilotovali jsme lekci o diskriminaci.

Lekci pro žáky a žákyně 7.-9. tříd si mohou vyučující (nejen) občanské výchovy stáhnout na portálu Výchova k občanství (www.vychovakobcanstvi.cz).

Soukromý sektor

Vyšší počet podnětů z oblasti pojišťovnictví nás vedl ke svolání kulatého stolu. S pojišťovnami jsme diskutovali o férovém nastavení pojistných podmínek. Sdíleli jsme zkušenosti s námitkami diskriminace při poskytování různých pojistných produktů.

 [Kulatý stůl](#) „Rovné zacházení v pojišťovnictví“

Mezinárodní spolupráce

Equinet – European Network of Equality Bodies

Síť sdružující orgány pro rovné zacházení oslavila 10 let. V rámci ní jsme se zapojili do činnosti čtyř pracovních skupin (právo, tvorba politik, gender, výzkum). Vedoucí odboru rovného zacházení Petr Polák byl potvrzen ve funkci člena vedení organizace Equinet (Executive Board) a právnička Veronika Bazalová moderovala pracovní skupinu věnující se antidiskriminačnímu právu (Equality Law). V Brně jsme pak přivítali 15 kolegů a kolegyně z Evropy na semináři k problematice rovného odměňování.

 [Tisková zpráva](#) ochránkyně ze dne 9. 10. 2017

 [Seminář](#) k problematice rovného odměňování.

Komunikace s dalšími institucemi v zahraničí

K našim úkolům patří i komunikace s mezinárodními institucemi o otázkách rovného zacházení. S našimi poznatky jsme seznámili:

— Organizaci spojených národů

 [Zpráva](#) ochránce: sp. zn. 1707/2017/PDCJ ze dne 30. 3. 2017

— Evropskou komisi proti rasismu a intoleranci

 [Stanovisko](#) ochránce: sp. zn. 60/2017/DIS ze dne 29. 8. 2017

— Výbor pro odstranění všech forem rasové diskriminace

 [Stanovisko](#) ochránce: sp. zn. 57/2017/DIS ze dne 13. 7. 2017

— Evropský výbor pro sociální práva

 [Stanovisko](#) ochránce: sp. zn. 69/2017/DIS ze dne 27. 9. 2017

— Výbor pro práva osob se zdravotním postižením

 [Stanovisko](#) ochránce sp. zn. 90/2017/DIS ze dne 28. 11. 2017

15. Co nám udělalo radost?

”

Snažíme se ukázat, že se v roce 2017 udály pozitivní věci.

Vybíráme proto počiny z oblasti rovného zacházení různých lidí a organizací, které nás v uplynulém roce potěšily. Právničky a právníci oddělení rovného zacházení naší kanceláře vysvětlují proč.

Souhlasíte s námi?

“

Digitální akademie Czechitas (Veronika Bazalová)

Organizace [Czechitas](#) se snaží přivést více žen do světa informačních technologií. Pořádají kurzy programování, tvorby webu, grafiky, nebo datové analytiky. Pořádají také intenzivní Digitální akademii, která připravuje kvalifikované uchazečky na juniorní pozice pro zpracování a vizualizaci dat. Pětinu míst v Akademii drží maminkám na mateřské dovolené a ženám s dětmi do patnácti let, které se chtějí vrátit do pracovního procesu.

Lepší řešení případů kyberšikany (Hana Brablcová)

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy aktualizovalo [metodický pokyn](#), který poskytuje školám návod k řešení případů kyberšikany. Školy tak mohou účinněji postupovat v nelehkých případech, kdy jejich žáci čelí agresi v on-line prostředí. Doposud školy při řešení obdobných situací spíše tápaly. Do budoucna by se tak žáci mohli cítit bezpečněji, což je nezbytný předpoklad pro poskytování kvalitního vzdělávání.

Sbírka Oni je do plynu. My je do škol! (Jana Mikulčická)

Fotografie dětí první třídy v ZŠ Plynárenská v Teplicích vyvolala nenávistné komentáře na sociálních sítích.

To však nezůstalo bez odezvy a v reakci na negativní vyjadřování o prvňáčcích, které někteří „diskutěři“ neváhali posílat do plynu, vznikla finanční sbírka, jejíž výtěžek bude použit nejen na podporu této konkrétní školy, ale také na financování stipendií pro romské studenty. Považuji tuto sbírku za skvělý způsob, jak se vypořádat s nenávisť – totiž přeměnit ji v něco dobrého. Autoři oněch výroků totiž určitě nepočítali s tím, že v konečném důsledku jejich kroky povedou právě k podpoře vzdělávání těch dětí, které by z naší společnosti nejraději vyřadili.

 [Sbírka](#) Oni je do plynu. My je do škol!

Podpora opuštěných seniorů (Jana Vomelová)

V posledních letech probíhá řada aktivit na podporu nejrozličnějších skupin lidí, od osiřelých dětí po osoby se závažným onemocněním. To je velmi důležité a chválné. Někdy mám ale pocit, že se trochu zapomíná na seniory, kteří z různých důvodů zůstali na sklonku svého života osamoceni. Proto na mě velmi zapůsobil projekt [Ježíškova vnoučata](#), který si klade za cíl skrze dobrovolníky splnit vánoční přání osamělých obyvatel domovů pro seniory. Aktuality projektu jsem sledovala na webových stránkách i sociální síti a byla jsem nadšená z toho, jakou vlnu solidarity, radosti, setkání i nových přátelství dokázal celý nápad vyvolat. Více takových počínů!

Rok 2017 – rok manželství pro všechny (Karel Suda)

V roce 2017 přistoupilo šest zemí světa k právní úpravě manželství určeného párům bez ohledu na sexuální orientaci partnerů. V některých případech šlo o změnu očekávanou, v některých zase méně. Tato změna se rovněž dotkla našich blízkých sousedů – Německa a Rakouska. Stále většímu množství stejnopohlavních párů se tak dostává stejného právního uznání jako heterosexuálním párům. Formy párového soužití se přestávají rozdělovat podle sexuální orientace partnerů na privilegované a ty „druhé kategorie“. Tento vývoj mě velmi těší. Mým přáním je, aby obdobné změny v České republice již na sebe nenechaly dlouho čekat.

Třetí pohlaví – Spolkový ústavní soud (Eva Nehudková)

Některé děti se rodí s pohlavními orgány, které nejsou výhradně mužské ani ženské. Pro tyto lidi se používá označení intersex a není jich na světě málo. Podle OSN se jedná zhruba o 1,7 % světové populace. U nás i v zahraničí čelí intersexuální lidé diskriminaci a porušování základních práv. V řadě zemí se tak děje už jen tím, že právo zná kategorie pouze pro dvě kategorie pohlaví. Toho si je vědom Spolkový ústavní soud v Německu. Nedávno proto rozhodl, že intersexuální děti nemusí mít v rodném listu napsané pohlaví. Spolkový ústavní soud uložil vládě přijmout do konce roku 2018 takovou právní úpravu, která zakotví jinou kategorii, než je mužské a ženské pohlaví. Volba pohlaví bude do budoucna ponechána na samotném dítěti. Myslím si, že by přístup Spolkového ústavního soudu měl být vzorem i pro změnu úpravy v České republice. Je třeba si zvyknout na to, že lidé jsou různí a nemusí se vždy vejít do předem stanovených „škatulek“.

Muži – feministé. (Dagmar Krišová)

Iniciativa Genderman ocenila muže, kteří v roce 2017 pozitivně přispěli do veřejné debaty o rovnosti žen a mužů. Cílem bylo „zviditelnit muže, kteří se rovnoprávnosti žen a mužů nebojí, podporují ji a uvědomují si, že se jich také týká a že právě na nich leží velký díl zodpovědnosti.“ Mám radost, že přibývá mužů, kteří feminismus nevnímají jako ohrožení svého mužství, ale jako cestu ke spravedlivější společnosti. Doufám, že jejich hlas uslyšíme častěji.

 [Tisková zpráva](#) Otevřené společnosti, o. p. s.

Mladá skautka proti nenávisti (Barbara Kubátová)

Šestnáctiletou skautku Lucii Myslíkovou zachytil fotograf na momentce z brněnského pochodu neonacistů 1. května 2017. Dívka obklopená bublinami z bublifuku na ní klidně a s úsměvem čelí divoce gestikulujícímu muži z řad neonacistů a za dvojicí stojí ozbrojený policejní těžkoodětec. [Fotografie](#) se rychle stala virální a během pár dní doslova obletěla svět. Nejvíc mě potěšilo však to, s jakým klidem a vyspělostí Lucie Myslíková následně reagovala na vzniklou mediální pozornost, a opakovaně zdůrazňovala, že považuje za naprosto zásadní vystupovat proti šíření nenávisti.

Zavedení otcovské poporodní péče (Jana Kvasnicová)

Novopečení otcové si už nemusí brát dovolenou, aby se mohli starat o své děti a partnerky. Pokud si vezmou týden volna v období prvních šesti týdnů po narození dítěte, dostanou od státu obdobnou dávku jako je peněžitá pomoc v mateřství. Nezavádí se nový typ volna, neboť v zaměstnání měli otcové i doposud nárok čerpat rodičovskou dovolenou, ovšem dávka příslušela pouze jednomu z rodičů. Oba rodiče tak nyní mohou být doma a oba současně pobírat od státu náhradu za příjem. Jeden týden volna sice není mnoho, ale jedná se o první krok ke spravedlivějšímu nastavení podpory rodin. Toto opatření koresponduje i s faktickou situací, neboť většina otců po narození dětí nějaký typ volna čerpala.

Pryč s nenávistnými komentáři na sociálních sítích (Iva Fellerová Palkovská)

Nenávistné komentáře na internetu jsou dnes poměrně rozšířený jev, proti kterému se člověk může bránit jen obtížně. V Německu proto přijali zákon, díky němuž jsou sociální sítě s více než dvěma miliony registrovaných uživatelů povinny nenávistné komentáře mazat. Každý může závadný nahlásit, provozovatel sociální sítě ho musí do 24 hodin posoudit a případně smazat. Za nedodržování zákona hrozí provozovatelům vysoké pokuty. Snad tento předpis napomůže kultivovat prostředí na sociálních sítích. Mohli bychom se jím pak inspirovat i v ČR.

Judikurní průlom ve Velké Británii: cestování na invalidním vozíku (Jiří Fuchs)

Pan Paulley se pohybuje na vozíku. Potřeboval cestovat z města Wetherby do asi 20 km vzdáleného města Leeds. Do autobusu ale nemohl nastoupit, místo bylo obsazené kočárkem se spícím dítětem. Řidič autobusu požádal ženu, která jej doprovázela o uvolnění místa, ale ta odmítla. Pan Paulley věc zažaloval a v lednu 2017 rozhodl Nejvyšší soud Spojeného království. Podle soudu nelze v dopravě ve vztahu k osobám s postižením uplatňovat pravidlo, podle kterého má na místo nárok ten, kdo je obsadí první. Dopravci by se měli aktivně snažit vyhovět potřebám osob se zdravotním postižením, jejichž situace je obecně obtížnější. Právo osob na vozíku na obsazení místa sice soud neshledal jako absolutní, jasně se ale vyjádřil k tomu, že by osoby se zdravotním postižením měly mít na vyhrazených místech přednost před cestujícími bez postižení. Je to důležitá právní argumentace využitelná i pro případy v České republice.

 [Tisková zpráva](#) britského equality body ze dne 18. 1. 2017

Kniha Gender Equality in Law právníčky Barbary Havelkové (Petr Polák)

Proč v Česku ještě žádná žena nevyhrála antidiskriminační žalobu? Proč jsou všechny předpisy na podporu rovnosti žen a mužů zahraničního původu a vzbuzují mezi politiky takovou hysterii? Z jakého důvodu získalo antidiskriminační právo nálepku „sociálního inženýrství“? A je mezi obdobím socialismu a obdobím po roce 1989 skutečně taková diskontinuita, jak se často tvrdí? Barbara Havelková sofistikovaně rozkrývá dědictví socialismu při interpretaci a aplikaci antidiskriminačního práva (se zaměřením na gender). Vyvrcholením její knihy je brilantní analýza rozsudků českých obecných soudů a pojmenování nešvarů, kterými naše justice trpí při řešení diskriminačních kauz (přehnaný formalismus a zásadní neznalost, jak se diskriminace děje na úrovni jednotlivce a společnosti). Nesmírně cenný a kritický příspěvek do stojatých vod české právní nauky.

 [Informace](#) o knize

Slovníček užžitých pojmů

Antidiskriminační zákon – zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). Jedná se o obecný právní předpis, který zakazuje diskriminaci v oblastech v něm vymezených (např. práce a zaměstnání, přístup ke zboží a službám) a upravuje základní definice diskriminace a souvisejících pojmů.

Diskriminační důvod – některý z důvodů uvedených v antidiskriminačním zákoně (tj. rasa, etnický původ, národnost, pohlaví, sexuální orientace, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání, víra či světový názor), nebo v jiném právním předpise, který není možné použít jako důvod pro rozlišování.

Dlouhodobě pobývajícím rezident – jedná se o status udělovaný Ministerstvem vnitra. Pro jeho získání musí státní příslušník země mimo EU splnit tyto podmínky: 5 let nepřetržitého pobytu na území, nezpůsobit závažné narušení veřejného pořádku nebo ohrožení bezpečnosti státu nebo jiného členského státu Evropské unie, prokázat zajištění prostředků k trvalému pobytu na území.

Dozor nad samosprávou – jedná se o jednu z forem dohledu nad zákonností (vedle kontroly), kterou ve vztahu k městům a obcím vykonává Ministerstvo vnitra a ve vztahu k městským částem a obvodům jednotlivé magistráty. Dozorují se výhradně konkrétní akty orgánu obce (usnesení, rozhodnutí nebo jiná opatření). Ministerstvo vnitra může pozastavit účinnost nebo výkon dozorovaného aktu a podat Ústavnímu soudu návrh na jeho zrušení. Dozor tedy směřuje k autoritativnímu zjednání nápravy.

Hate speech (nenávistný projev) – není ani ve vnitrostátním ani v mezinárodním právu definován. Obvykle jím chápeme takový typ verbálního projevu, který je vyvolaný předsudky a stereotypy vůči určité skupině lidí. Důvodem nenávisti může být například barva pleti oběti, její národnost či etnická příslušnost, pohlaví, sexuální orientace, víra, náboženství či věk. Hate speech můžeme zařadit pod širší kategorii násilí z nenávisti, kam spadají krom fyzických také slovní útoky motivované nenávistí vůči určitým zranitelným skupinám. Nenávistné útoky mohou naplnit skutkovou podstatu některých trestných činů ve smyslu trestního zákoníku.

Inkluzivní vzdělávání – zapojení do výuky všech žáků bez výjimky, tj. společné vzdělávání žáků a žákyň „bez speciálních vzdělávacích potřeb“ spolu s žáky a žákyňmi s odlišným mateřským jazykem, mimořádně nadanými, s poruchami učení, se sociálním znevýhodněním

nebo s postižením. Inkluzivní škola vzdělává všechny žáky a žákyňe společně a poskytuje každému z nich individuální přístup dle jejich potřeb, které průběžně vyhodnocuje.

Inspekce práce – oblastní inspektoráty práce a Státní úřad inspekce práce kontrolují dodržování povinností vyplývajících z pracovněprávních předpisů, kolektivních smluv a interních předpisů zaměstnavatelů. V odůvodněných případech mohou orgány inspekce práce ukládat pokuty za spáchání přestupku nebo správního deliktu.

Matriční úřad – orgán státu, před nímž je možné uzavřít manželství. Jedná se o obecní úřady, úřady městských částí, nebo úřady městských obvodů a pro území vojenských újezdů újezdní úřady. (Ustanovení § 3 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů.)

Migrující pracovník – pracovník, který je státním příslušníkem jednoho členského státu a je zaměstnán na území jiného členského státu. Za pracovníka se považuje i osoba, která sice aktuálně práci nemá, ale snaží se ji nalézt.

Navádění k diskriminaci – přesvědčování k tomu, aby někdo diskriminoval své zaměstnance a zaměstnankyně či zákazníky a zákaznice, aniž by mezi navodcem a diskriminující osobou existoval vztah nadřízenosti a podřízenosti.

Nepřímá diskriminace – jednání nebo opomenutí, kdy na základě zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo praxe je osoba znevýhodněna oproti ostatním. Ve smyslu antidiskriminačního zákona dochází k takovému jednání ze stejných důvodů jako k přímé diskriminaci. O nepřímou diskriminaci se nejedná, pokud toto ustanovení, kritérium nebo praxe je objektivně odůvodněno legitimním cílem a prostředky k jeho dosažení jsou přiměřené a nezbytné.

Obtěžování – nevídané chování související s diskriminačními důvody, které vede ke snížení důstojnosti osoby a vytvoření zastrašujícího, nepřátelského, ponižujícího, pokořujícího nebo urážlivého prostředí (např. vtipy na zdravotní postižení nebo urážlivé vyobrazení žen či etnických menšin na pracovišti). Obtěžováním je i chování, které může být oprávněně vnímáno jako podmínka pro rozhodnutí (např. vyžadování informací od zaměstnankyň o počtu plánovaných dětí).

Pokyn k diskriminaci – instrukce od nadřízené/ho k tomu, aby osoba v podřízeném postavení diskriminovala další

zaměstnance či zaměstnankyně nebo např. zákazníky a zákaznice při prodeji zboží nebo nabízení služeb.

Pronásledování – postih nebo znevýhodnění osoby, která se bránila proti diskriminaci nebo obtěžování.

Přímá diskriminace – jednání, včetně opomenutí, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci na základě některého z diskriminačních důvodů.

Přístupnost – princip přístupnosti je zásadním požadavkem, který souží k odbourávání překážek bránících účinnému uplatnění práv osob se zdravotním postižením. Zahrnuje přístupnost budov a jiných veřejně přístupných prostor, včetně pracovišť, jakož i služeb dostupných nebo poskytovaných veřejnosti.

Rasová směrnice – směrnice Rady Evropské unie 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ. Jedná se o směrnici, která zakázala diskriminaci z důvodu rasy či etnického původu v řadě oblastí života. Kromě zaměstnání dopadá také na oblast sociálního zabezpečení, zdravotní péče, sociálních výhod, vzdělání a zboží a služeb včetně bydlení, pokud jsou nabízeny veřejně.

Segregace – oddělování různých sociálních skupin do prostorových oblastí, v kontextu vzdělávání také umístování dětí do škol nebo tříd na základě etnického původu nebo sociálního statusu.

Sladění pracovního, rodinného a osobního života – stav, kdy poměr práce a života mimo práci odpovídá životním

prioritám, potřebám či záměrům konkrétního jedince; představuje optimální možnosti pro kombinaci světa práce s dalšími nepracovními oblastmi života, kterými jsou rodina, přátelé, volný čas, zájmová činnost apod.

Služební poměr – smluvní vztah mezi státním zaměstnancem/zaměstnankyní a státem; k přijetí do služebního poměru je nutné splnit požadavky zákona o státní službě

Služební úřad – správní úřady a další orgány nebo právnické osoby, o kterých to stanoví zákon; jedná se o instituce, v nichž jsou zaměstnány osoby ve služebním poměru

Služební zákon – zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů; služební zákon upravuje služební poměr státních zaměstnanců a zaměstnankyň služebních úřadů, výslovně zakotvuje též povinnost vytvářet podmínky pro sladění osobního a rodinného života s výkonem služby

Soudní dvůr Evropské unie – vykládá právo Evropské unie, aby zajistil, že bude uplatňováno stejným způsobem ve všech státech Evropské unie, dále urovnává právní spory mezi jednotlivými státy a orgány Evropské unie. Jeho úkolem je zajistit, aby země a orgány Evropské unie dodržovaly právní předpisy Evropské unie. Antidiskriminační zákon – zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). Jedná se o obecný právní předpis, který zakazuje diskriminaci v oblastech v něm vymezených (např. práce a zaměstnání, přístup ke zboží a službám) a upravuje základní definice diskriminace a souvisejících pojmů.

VÝROČNÍ ZPRÁVA O OCHRANĚ PŘED DISKRIMINACÍ 2017

Redakční rada

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.; Mgr. David Slováček; Mgr. Petr Polák

Editor

Mgr. Stanislav Biler

Vydala Kancelář veřejného ochránce práv v roce 2018

Grafický návrh, sazba, produkce: Omega Design, s.r.o.

ISBN 978-80-87949-72-6

2017

VÝROČNÍ ZPRÁVA
O OCHRANĚ PŘED DISKRIMINACÍ

ombudsman
veřejný ochránce práv

ombudsman

Public Defender of Rights

SUMMARY REPORT

ON PROTECTION AGAINST DISCRIMINATION

2017